

Raadsvoorstel

Onderwerp **Uitwerking amendement "uitstel uitwerking Diftar"**

Registratienr. 5758344 Steller/telnr. Miriam Hall/ 10 30 Bijlagen 3

Classificatie Openbaar

Vertrouwelijk

Portefeuillehouder

Van Keulen

Raadscommissie
Beheer en
Verkeer

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit:

- I. tot invoering van Diftar per 2020, met in achtneming van de notitie uitwerking amendement Diftar;
- II. een krediet beschikbaar te stellen van € 1.080.000-- voor de invoering van Diftar;
- III. de structurele kapitaallasten van € 133.000,-- te dekken uit de exploitatie afvalstoffenheffing;
- IV. de incidentele invoeringskosten van € 455.000,-- ten behoeve van huisvuilpassen en communicatiecampagne te dekken uit de voorziening afvalstoffenheffing;
- V. de exploitatielasten na volledige implementatie te bepalen op € - 217.375,-- en ten voordeel te laten komen aan de exploitatie afvalstoffenheffing;
- VI. de gemeentebegroting 2017 op programmaniveau overeenkomstig te wijzigen.

Samenvatting

Op uw verzoeken hebben wij u vroegtijdig betrokken in het traject om te komen tot een nieuw afvalbeheerplan. Daarom heeft u in april 2015 de discussienota Op weg naar een afvalloze Stad besproken. U gaf toen de opdracht om een nieuw afvalbeheerplan te maken; waarbij het voorzieningenniveau voor de inzameling van afvalstromen wordt verhoogd en de optie voor Diftar wordt uitgewerkt. Dat plan heeft u eind vorig jaar besproken en vastgesteld. Tegelijkertijd nam u een amendement aan waarin u ons verzocht om Diftar verder uit te werken op de punten: doelgroepenbeleid, dumping en zwerfafval, handhaving. Dit voorstel is gebaseerd op de uitwerking van deze punten.

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

In december 2015 heeft u het nieuwe afvalbeheerplan 2016-2020, Op weg naar een afvalloze Stad, vastgesteld. In dat plan worden onze visie, doelen en maatregelen in relatie tot afval uiteengezet. Wij hebben, op uw verzoek, de implementatie van extra voorzieningen in de wijken om afvalscheiding makkelijker te maken en de implementatie van Diftar in het plan uitgewerkt. De twee opties zijn vergeleken op financiële en milieugevolgen.

Tijdens de behandeling van het nieuwe afvalbeheerplan nam u een amendement, "Uitstel uitwerking Diftar", aan. Daarmee gaf u ons de opdracht om Diftar verder uit te werken op de punten doelgroepenbeleid, dumping en zwerfafval en handhaving.

In de bijgevoegde notitie vindt u de uitwerking van het aangenomen amendement. Daarin gaan wij eerst in op de beschikbare voorzieningen om de verschillende soorten afval te scheiden in de stad. Vervolgens laten we zien hoe Stadgers deze voorzieningen ervaren. Daarna zetten we uiteen hoe we specifieke groepen willen faciliteren bij het scheiden van afval, mocht Diftar worden ingevoerd. Vervolgens leggen we uit hoe we bijplaatsingen, het dumpen van afval en zwerfvuil willen voorkomen bij de invoer van Diftar. Tot slot beschrijven we rol van onze handhavers hierbij.

Kader

De gemeentes hebben de wettelijke zorgplicht om het huishoudelijk afval binnen de gemeentegrenzen in te zamelen. Hoe dat plaatsvindt en verdere ambities ten aanzien van afvalstromen staan verwoord in het (nieuwe) afvalbeheerplan 2016 -2020. Ondertussen heeft het Rijk ambities gesteld over het hergebruik van afvalstoffen: 75% van het huishoudelijk afval wordt hergebruikt in 2020. Daarnaast mag er maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar worden geproduceerd in 2020.

Uit berekeningen blijkt dat 75% hergebruik in 2020 niet reëel is voor Groningen. Een verhoging van het voorzieningenniveau leidt tot 58% hergebruik, de invoer van Diftar tot 65% hergebruik.

Argumenten en afwegingen

Afvalbeheerplan 2016 – 2020, "Op weg naar een afvalloze stad"

Stand van zaken

Met de vaststelling van het plan is gekozen voor het realiseren van extra voorzieningen en andere preventieve maatregelen om afvalproductie te voorkomen. In de afgelopen periode zijn we begonnen met de uitrol van veelal voorbereidende werkzaamheden hiervoor.

We hebben bepaald waar een aantal van de extra inzamelcontainers in de wijken moeten worden geplaatst, onder andere in gesprek met bewoners, en zijn begonnen met de plaatsing. Daarnaast zijn we in gesprek met bewoners van flats om te bezien welke wensen en mogelijkheden er zijn om groente- en fruitafval apart in te zamelen. Wij hebben een afvalcommunicatie strategie bepaald en zijn begonnen met de eerste campagne. Daarnaast zijn we begonnen met een aantal participatie-trajecten, zoals 100 x 100 x 100 en de inzameling van kleine plastic flesjes en blik bij scholen en sportverenigingen. Wij hebben een business case opgesteld over de haalbaarheid van het upcyclen van onze afgedankte minicontainers. We zijn nu in gesprek met bedrijven en andere gemeenten om dit onderzoek uit te rollen. In ARCG verband is er besloten tot de bouw van een groot zonnepark op de gesloten afvalstort Woldjerspoor.

In het afvalbeheerplan schreven wij al dat bij de invoering van Diftar als eerste extra voorzieningen in de wijk worden gerealiseerd. Bewoners moeten de kans krijgen hun afval goed te scheiden met behulp van een degelijk inzamelsysteem. Daarnaast zijn er nog meer maatregelen nodig.

Voor 90-95% van alle huishoudelijke aansluitingen is de bestaande inzamelstructuur al Diftarproof. Zo zijn alle minicontainers in de stad voorzien van een chip, zijn inzamelvoertuigen voorzien van uitleesapparatuur en beschikken de ondergrondse containers over elektronische toegangscontrole. De inzamelvoertuigen zullen uitgevoerd moeten worden met geijkte weegapparatuur. Bij ongeveer 5.000 aansluitingen bij flats en appartementencomplexen zijn technische aanpassingen aan de inzamelvoorzieningen nodig. Ook zal de afvalstoffenheffing anders worden opgebouwd. Hierover in de paragraaf financiële consequenties meer.

We zullen een gefaseerde aanpak hanteren waarbij 2017 en 2018 worden gebruikt om alle extra voorzieningen in de wijken te realiseren en om de administratieve organisatie verbonden aan Diftar klaar te maken. Het gemeentelijke belastingensysteem moet immers ook worden aangepast voor Diftar. We zullen een apart communicatieplan Diftar uitrollen zodat de consequenties van Diftar voor alle bewoners duidelijk zijn. Daarnaast zullen we de afvalbrengstations aanpassen en zal er ook op de afvalbrengstations een variabel tarief gelden voor aangeboden restafval. Om ongewenst ontwijkgedrag te voorkomen zullen we al aan de slag gaan met de genoemde aanpak om dumping en bijplaatsingen te voorkomen. In 2019 zullen we proefdraaien met Diftar om eventuele administratieve of andere problemen op te lossen. Bewoners krijgen dan proefrekeningen zodat het voor ze duidelijk wordt wat Diftar voor hen betekent. In 2020 zou Diftar operationeel worden.

Uitwerking amendement "uitstel uitwerking Diftar"

In de bijlage hebben wij het amendement uitgewerkt. Hierna vindt u de maatregelen die wij nemen ten aanzien van de onderwerpen die u daarin heeft genoemd.

Facilitering doelgroepen

In de notitie beschrijven we hoe verschillende doelgroepen worden gefaciliteerd, uitgaande van het streven dat alle Stadters vergelijkbare mogelijkheden hebben om hun afval te scheiden. Bewoners waarvan wordt verwacht dat ze minder mogelijkheden hebben om hun afval te scheiden worden op de volgende wijze gekenmerkt:

- De mate van mobiliteit in verhouding tot de afstand tot de beschikbare voorzieningen en de beschikbare hulp daarbij is beperkt.
- Het volume afval dat noodzakelijk wordt aangeboden is ver boven het gemiddelde.

Gehandicapten en chronisch zieken

We stellen voor dat gehandicapten en chronisch zieken die meer afval dan een gemiddelde Stadter hebben als gevolg van hun ziekte of handicap, op vertoon van een medische indicatie in aanmerking komen voor gratis extra faciliteiten. Dat komt overeen met een extra gratis minicontainer in laagbouw wijken of gratis tikken voor bewoners van hoogbouw wijken.

Bewoners die onvoldoende hulp hebben bij het scheiden en wegbrengen van hun afval kunnen worden gefaciliteerd door de hulpdienst van Humanitas, die onderdeel uitmaakt van de Wij-teams. Mocht dit niet mogelijk zijn dan kunnen deze bewoners, op vertoon van een medische indicatie, een tegemoetkoming krijgen in hun afvalstoffenheffing.

Mochten bewoners niet bij de inleverpunten kunnen komen vanwege drempels of stoepen, dan corrigeren we deze situatie.

Ouderen

Wij willen ouderen die onvoldoende mogelijkheid hebben om hun afval te scheiden en weg te brengen faciliteren met vrijwilligers van de hulpdienst van Humanitas. Mocht dit niet mogelijk zijn dan kunnen deze bewoners, op vertoon van een medische indicatie, een tegemoetkoming krijgen in hun afvalstoffenheffing. Bij complexen met veel ouderen kunnen we, op verzoek en op voorwaarde van instemming door de bewonersvereniging, kleinere trommels met een navenant lager tarief in ondergrondse containers plaatsen. Daarnaast zorgen we er in het kader van het afvalbeheerplan (extra impuls) nu al voor dat ouderen van deze complexen de mogelijkheid hebben om hun waardevolle afvalstromen dicht(er) bij huis te scheiden. Waar dat nog niet het geval is, zullen we nieuwe inleverpunten plaatsen. Mochten ouderen een handicap of chronisch ziekte hebben, dan komen ze in aanmerking voor de ondersteuning/tegemoetkoming die is beschreven voor die groep.

Gezinnen met kinderen in luiertijd en grote gezinnen

We stellen voor om een tegemoetkoming in de aanschaf van een eerste pak wasbare luiers aan te bieden voor gezinnen met kinderen in de luiertijd.

Er zijn ongeveer 600 huishoudens die uit 8 of meer bewoners bestaan. Hooguit 10% van deze huishoudens zijn grote gezinnen, de overige 90% zijn studentenhuishoudens. We zijn inmiddels begonnen met het versterken van het voorzieningenniveau in buurten en bij flats met veel studenten.

Minima

De huidige kwijtscheldingsregeling voor bewoners met een laag inkomen blijft in stand bij Diftar. Afhankelijk van het inkomen kan het gaan over een volledige of gedeeltelijke (57%) kwijtschelding.

Hoogbouwbewoners

Conform de invulling van extra impuls, zijn we begonnen met het versterken van het voorzieningenniveau in hoogbouw wijken zodat het gemakkelijker wordt voor bewoners om hun afval te scheiden. Zo hoeven

bewoners van deze wijken minder gescheiden afval in huis op te slaan en kunnen ze het gemakkelijker wegbrengen. Daarnaast zullen we in bepaalde wijken, conform de huidige werkwijze, tijdelijke milieustraten organiseren zodat bewoners hun grofvuil gemakkelijker kwijt kunnen.

Studenten

Conform de invulling van extra impuls, zijn we begonnen om het voorzieningenniveau in buurten en bij flats met veel studenten te verhogen. We gaan samen met de grote studentenflats bepalen welke aanvullende voorzieningen we kunnen bieden om het scheidingsgedrag te beïnvloeden. We gaan ook specifieke communicatiecampagnes richten op studenten om ze te motiveren goed om te gaan met hun afval. We onderzoeken de mogelijkheid om bakfietsen beschikbaar te stellen voor het wegbrengen van grofvuil.

Aanpak bijplaatsingen, dumpen en zwerfvuil

Er wordt gekozen voor een totaalaanpak. Als eerste wordt gezorgd dat per wijk de basis op orde komt. Alle containers worden schoon gemaakt, er wordt preventief onderhoud gepleegd en bijplaatsingen worden verwijderd. Vervolgens zullen we met bewoners communiceren over de wijze waarop ze om moeten gaan met hun afval, wat ze kunnen doen als er storings zijn en dat ze een boete riskeren als ze zich niet aan de regels houden. We willen daarvoor verschillende communicatiekanalen gebruiken, onder andere een afvalapp. Met deze app kunnen we bewoners op de hoogte brengen van een storing bij hun container en kunnen we ze tijdelijk toegang bieden tot een andere container. Via de milieustewards vragen we bewoners om mee te werken aan het voorkomen van bijplaatsingen en zwerfvuil. Dat kan, bijvoorbeeld, door containeradoptanten te benoemen. Dit zijn bewoners die bereid zijn om een melding te doen als de container kapot is of als er bijplaatsingen zijn. We zullen een monitoringssysteem opzetten om inzichtelijk te krijgen hoe omvangrijk het probleem is en om de oorzaken van het bijplaatsen gericht aan te kunnen pakken.

We houden ons al jaren bezig met een stadsbrede aanpak voor zwerfvuil en gedumpt afval. De komende jaren richten we ons op de volgende inhoudelijke speerpunten: het voorkomen van zwerfvuil en gedumpt afval in probleemgebieden, bij winkelcentra en stations en op snoeproutes. Dat doen we door middel van communicatie en gedragsbeïnvloeding en het initiëren en faciliteren van opruimacties, samen met stakeholders zoals winkeliers, sportverenigingen, scholen en vrijwilligers en met behulp van extra handhavingscapaciteit. De effectiviteit van onze aanpak meten we via de Borg monitoringssystematiek. Wij gaan ervan uit dat deze aanpak toereikend zal zijn als Diftar wordt ingevoerd. Daarnaast zullen we de aanpak van gedumpt afval intensiveren bij de invoering van Diftar.

Aanpak handhaving

We zien toezicht en handhaving als een onmisbare stok achter de deur om het gedrag van bewoners te beïnvloeden, zodat de mate waarin bijplaatsingen, dumpen en zwerfvuil voorkomen, afneemt. We zullen preventief en repressief handhaven, situationeel en aanvullend op elkaar. Ervaring leert dat de naleving van de regels sterk wordt verbeterd door de inzet van communicatiecampagnes. Daarom zullen we ook daarop inzetten. Daarnaast kiezen we voor een zichtbare wijkgerichte inzet van onze handhavers, onder andere gericht op de wijken waar deze problemen het meest voorkomen. Daarvoor zetten we drie extra handhavers in.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

Voorafgaand aan de bespreking van de discussienota met u in 2015, is het Stadspanel gevraagd om een enquête over afval in te vullen. De uitkomsten van de enquête zijn gebruikt bij de uitwerking van de discussienota. Na de deze bespreking zijn alle bewonersorganisaties in de stad gevraagd om aan te geven hoe afvalscheiding en hergebruik de komende jaren gestimuleerd en door de gemeente beter gefaciliteerd kunnen worden. De uitkomsten van dat verzoek zijn ook gebruikt bij de uitwerking van het nieuwe afvalbeheerplan.

Na vaststelling van het afvalbeheerplan hebben wij weer gebruik van het Stadspanel gemaakt om verdiepende vragen te stellen over Diftar. Ook hebben wij een bijeenkomst georganiseerd waar hoogbouwbezoekers, gehandicapte en chronische zieke bewoners, ouderen, studenten, ouders met jonge kinderen en experts voor zijn uitgenodigd. Tijdens de avond hebben we gesproken over de mogelijkheden die deze groepen hebben om afval te scheiden, de problemen waar ze tegenaanlopen bij het scheiden van afval en de omstandigheden waaronder alle bewoners hun afval goed kunnen scheiden. Aanvullend hierop is en wordt er gesproken met diverse groepen in hoogbouwgebieden over de wensen voor meer voorzieningen, onder andere voor het apart inzamelen van groente- en fruitafval.

Financiële consequenties

Wijziging afvalstoffenheffing

Mocht er worden gekozen om Diftar in te voeren dan zal de hoogte van de afvalstoffenheffing per individueel gezin op de volgende wijze worden vastgesteld. Het zal worden opgebouwd uit een vast deel en een variabel deel. Het vaste deel zal differentiëren naar eenpersoonshuishoudens, tweepersoonshuishoudens, huishoudens van drie tot en met zeven personen en huishoudens van acht personen of meer. Het variabele deel wordt afhankelijk van de hoeveelheid restafval die bewoners aanbieden in het kalenderjaar. Er wordt onderscheid gemaakt naar het type inzamelmiddel waarover bewoners de beschikking hebben:

- woningen die gebruik maken van ondergrondse containers voor restafval gaan een variabel tarief betalen per keer dat restafval wordt aangeboden aan een ondergrondse container (Diftar op basis van volume/frequentie);
- woningen die beschikken over minicontainers en/of verzamelcontainers voor restafval gaan een variabel tarief betalen per kilo restafval die zij hebben aangeboden (Diftar op basis van gewicht).

De financiële consequenties van de extra maatregelen verbonden aan de uitwerking van de amendement worden hieronder weergegeven. Deze kosten kunnen worden gedekt uit de exploitatie afvalstoffenheffing resp. voorziening afvalstoffenheffing (per 31 december 2016 was de stand van de voorziening afvalstoffenheffing 4,7 miljoen euro).

Tegemoetkoming voor specifieke groep	Aantal aansluitingen	Korting (*) (€ / jr)	Effect op exploitatielasten ASH (€ / jr)	Effect op ASH van alle bewoners (€ / aansl.jr)
Chronisch zieke of gehandicapte bewoners met medische indicatie	100	€ 121 (€ 110,28 nu)	↑ € 13.000 / jr	↑ € 0,15
Beperkt mobiele bewoners met medische indicatie	2.000	€ 14,52/jr	↑ €30.000 / jr	↑ € 0,35
Bewoner van 75 of ouder met een medische indicatie en ondergrondse container	1.040	€ 14,52/jr	↑ €30.000 / jr	↑ € 0,35
Bewoner van 75 of ouder met een medische indicatie en minicontainer	730			
Tegemoetkoming aanschaf eerste pak luiers.	2000	€ 25	↑ €50.000 / jr	↑ € 0,58
Totaal			↑ €123.000 / jr	↑ € 1,43

De overige financiële consequenties verbonden aan de invoer van Diftar zijn als volgt.

Additionele investeringen Diftar	<u>Diftar</u>	2017	2018	2019 (proefjaar Diftar)	2020 (Diftar)
Vervanging verzamelcontainers	€ 625.000	€ 315.000	€ 310.000		
Aanbrengen weegapparatuur op inzamelvoertuigen	€ 355.000	€ 355.000			
Aanpassingen ICT	€ 100.000		€ 100.000		
Totaal over planperiode	€ 1.080.000				

Incidentele uitgaven Diftar (tlv voorziening ASH)	<u>Diftar</u>	2017	2018	2019 (proefjaar Diftar)	2020 (Diftar)
Uitgifte huisvuilpassen (toegangscontrole afvalbrengrstations)	€ 305.000		€ 305.000		
Communicatiecampagne Diftar	€ 150.000		€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Totaal over planperiode	€ 455.000				

(Structureel) effect exploitatie (na volledige implementatie, € / jaar)	<u>Diftar</u>	2017	2018	2019 (proefjaar Diftar)	2020 (Diftar)
Effect investeringen op exploitatie (*)	€ 304.625	√	√	√	√
Effect op verwerkingskosten restafval/baten deelstromen (*)	-€ 1.195.000	√	√	√	√
Reductie inzamelkosten rest/gft	-€ 150.000			√	√
Extra inzet toezicht handhaving	€ 150.000			√	√
Extra inzet inning ASH/bezwaarschriften	€ 150.000			√	√
Extra inzet ruimen dumpingen	€ 200.000			√	√
Extra inzet onderhoud / verhelpen storingen	€ 150.000			√	√
Extra inzet administratie	€ 50.000			√	√
Flankerend beleid doelgroepen	€ 123.000				√
Overall effect op exploitatie (€ / jaar)	-€ 217.375				
gemiddeld per aansluiting (€ / jaar)	-€ 2,55				

(*) Inclusief effecten investeringen o.b.v. scenario Extra Impuls waarover reeds besloten is in december 2015 en die reeds verwerkt zijn in de begrotingen

De implementatie van Diftar leidt tot een structurele daling van de afvalbeheerskosten met circa € 217.375,- per jaar.

Zonder extra maatregelen gericht op de doelgroepen hierboven daalt de afvalstoffenheffing bij invoering van Diftar met gemiddeld € 4,- per aansluiting als een bewoner geen extra afval gaat scheiden. Met de extra maatregelen gericht op de doelgroepen, daalt de afvalstoffenheffing met gemiddeld € 2,55 per aansluiting per jaar.

Bovenstaande leidt tot de volgende begrotingswijziging:

Begrotingswijziging Investerings 2017
Invoering Diftar

Betrokken directie(s)	Stadsbeheer
Titel Raads- / Collegevoorstel	Invoering Diftar
Besluitvorming (orgaan + datum)	Raad
Incidenteel / Structureel	I
Looptijd	2017-2018
Soort wijziging	Investering

Financiële begrotingswijziging						Bedragen x 1.000 euro	
Programma	Deelprogramma	Directie	I/S	Lasten	Baten	Saldo te activeren	
09. Kwaliteit van de leefomgeving	09.2 Afvalinzameling en -verwerking	Stadsbeheer	I	1.080		-1.080	
TOTALEN BEGROTINGSWIJZIGING				1.080	0	-1.080	

Overige consequenties

Consequenties besluit voor Haren

In Haren is Diftar ingevoerd in 1998. Mocht Diftar in Groningen worden ingevoerd dan zal de toekomstige gemeente vanaf 2020 met hetzelfde systeem werken. Mocht Diftar niet worden ingevoerd in Groningen, dan zal, in het kader van de brede aanpak van de harmonisatie van belastingen en heffingen ook de methode om de afvalstoffenheffing te berekenen moeten worden geharmoniseerd.

Vervolg

Op basis van het besluit over dit document zullen we nadere acties uitvoeren.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Uitwerking amendement “uitstel uitwerking Diftar”

1. Inleiding

In december 2015 heeft de gemeenteraad van Groningen het nieuwe afvalbeheerplan, Op weg naar een afvalloze Stad, vastgesteld. In dat plan geven we aan hoe we er in de komende jaren voor willen zorgen dat er zo weinig mogelijk afval ontstaat en dat het afval dat ontstaat zo goed mogelijk wordt hergebruikt. Op verzoek van de raad beschreven we twee varianten in het plan: de implementatie van extra voorzieningen en de implementatie van Diftar. Met het vaststellen van het plan heeft de raad besloten om extra voorzieningen en andere preventieve maatregelen om afvalproductie te voorkomen te realiseren. Daarnaast verzocht de raad het college, via een amendement, om Diftar verder uit te werken voor de onderdelen doelgroepen, dumping en zwerfafval en handhaving. In deze notitie werken we dit verzoek uit.

We hebben hier verschillende partijen bij betrokken. Wij hebben een bijeenkomst georganiseerd waar hoogbouwbewoners, gehandicapte en chronische zieke bewoners, ouderen, studenten, ouders met jonge kinderen en experts voor zijn uitgenodigd. Tijdens de avond hebben we gesproken over de mogelijkheden die deze groepen hebben om afval te scheiden, de problemen waar ze tegenaanlopen bij het scheiden van afval en de omstandigheden waaronder alle bewoners hun afval wel goed zouden kunnen scheiden.

Om inzicht te krijgen in de gevolgen van Diftar voor Stadgers hebben we een vervolgenquête gehouden onder de leden van het Stadspanel Groningen. Daarnaast spreken we in hoogbouwgebieden met diverse groepen over de wensen voor meer afvalvoorzieningen. En we hebben gebruik gemaakt van de kennis van andere gemeenten die al veel ervaring hebben met Diftar.

In deze notitie gaan we eerst in op de nu beschikbare voorzieningen om de verschillende soorten afval te scheiden in de stad. Vervolgens laten we zien hoe Stadgers deze voorzieningen ervaren. Daarna zetten we uiteen hoe we specifieke groepen willen faciliteren bij het scheiden van afval, mocht Diftar worden ingevoerd. Vervolgens leggen we uit hoe we bijplaatsingen, het dumpen van afval en zwerfvuil willen voorkomen. Tot slot beschrijven we de rol van onze handhavers hierbij.

2. Huidige mogelijkheden om afval te scheiden.

2.1 Demografische gegevens

Om een beeld te krijgen van de gevolgen van de invoering van Diftar op de verschillende bevolkingsgroepen in Groningen laten we zien hoe omvangrijk ze zijn. Tabel 1 laat zien dat 44% van alle huishoudens 1-persoonshuishoudens zijn, 30% zijn 2-persoonshuishoudens en 26% zijn 3 tot 7-persoonshuishoudens. 50% van alle gebruikers van een ondergrondse container is een 1 persoonshuishouden, bijna 80% is een 1 of 2 persoonshuishouden.

Studenten vormen een kwart van de Groningse bevolking. 11.200 bewoners zijn 70 jaar of ouder. 4.400 daarvan zijn 80 jaar of ouder.

Er zijn geen eenduidige gegevens over het aantal bewoners met een handicap of chronisch ziekte. Momenteel gebruiken 19 bewoners een gratis extra minicontainer voor hun extra afval als gevolg van een chronische ziekte of handicap.

Ieder jaar hebben tussen de 4.500 en 5.000 gezinnen één of meer kinderen in de luiertijd.

Tabel 1   **Omvang van huishoudens**

Omvang van huishouden	1-persoon	2-personen	3-7 personen	8 of meer personen	Totaal
Totaal aantal aansluitingen	40.255	26.875	23.310	640	91.080
Aantal aansluitingen op ondergrondse container	27.200	14.930	11.025	480	53.635
Aantal aansluitingen op minicontainer	7.640	9.980	11.525	65	29.210
Aantal aansluitingen op verzamelcontainer	5.415	1.765	760	95	8.235

2.2 Beschikbare voorzieningen

In het afvalbeheerplan "Op weg naar een afvalloze Stad" geven we aan dat we willen dat het gemakkelijk is voor bewoners om hun waardevolle afvalstromen gescheiden aan te bieden. Ook willen we een vergelijkbaar voorzieningenniveau voor alle Stadjes. Tabel 2 laat zien dat alle bewoners dezelfde mogelijkheden hebben om hun papier, textiel en elektr(on)isch afval gescheiden aan te bieden. Alle bewoners hebben ook dezelfde mogelijkheid om hun glas gescheiden aan te bieden.

Tabel 2   **Overzicht van wijze waarop afvalstromen worden ingezameld**

Afvalstroom	Laagbouwwijk	Hoogbouwwijk
Papier	Maandelijks aan huis. Via brengpunten.	Maandelijks aan huis. Via brengpunten.
Glas	Via brengpunten.	Via brengpunten.
Textiel	Maandelijks aan huis. Via brengpunten.	Maandelijks aan huis. Via brengpunten.
Gft	2 wekelijks aan huis.	In de loop van 2017 zullen pilots worden opgestart om bewoners de mogelijkheid te bieden om Gft te scheiden.
Elektrisch en elektronisch afval	Maandelijks aan huis.	Maandelijks aan huis.
Kunststof en drankkartons	Via nascheiding.	Via nascheiding.
Grofvuil	Via afvalbrengstation. Via kringloopbedrijven voor herbruikbare spullen.	Via afvalbrengstation. Via kringloopbedrijven voor herbruikbare spullen.

Gft wordt op twee verschillende wijzen ingezameld. In laagbouwwijken wordt het aan huis ingezameld met minicontainers. In hoogbouwwijken wordt het ingezameld als onderdeel van het restafval. In de scheidingsfabriek wordt het gescheiden en vergist tot groen gas. Tot 15 jaar geleden hadden bewoners van hoogbouwwijken de mogelijkheid om hun Gft apart aan te bieden. Een beperkt aantal Stadgers deed dat. Het ingezamelde Gft was vaak vervuild met ander afval waardoor het niet kon worden gecomposteerd en alsnog moest worden verbrand.

Als er wordt gekozen voor Diftar, dan zullen we in 2017 pilots opstarten zodat bewoners van hoogbouwwijken de mogelijkheid hebben om Gft gescheiden aan te bieden. Bewoners met een tuin hebben nu al de mogelijkheid om een Gft minicontainer aan te vragen. De overige bewoners zullen de mogelijkheid krijgen om hun Gft apart aan te bieden met een systeem dat geschikt is gebleken op basis van de uitkomst van de pilots.

2.3 Scheidingsgedrag van Stadgers en ideeën over Diftar

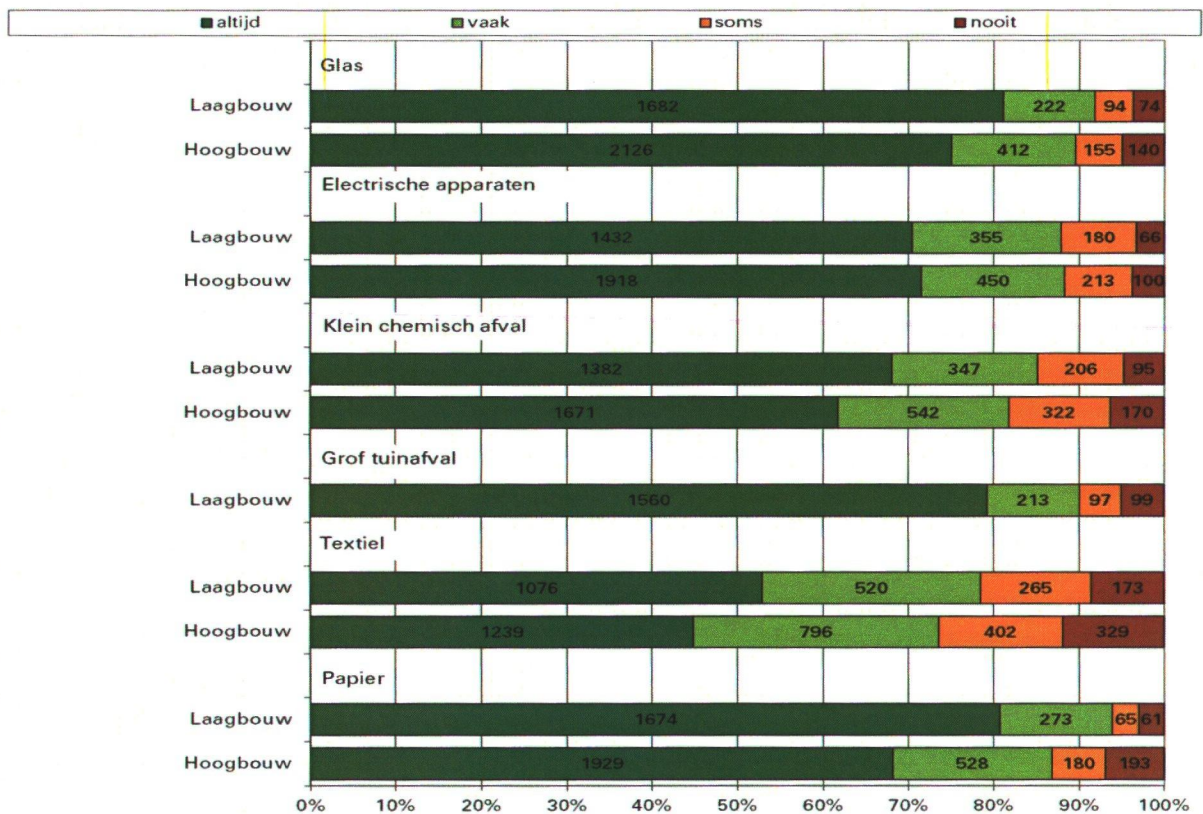
Eind 2014 hebben we een enquête gehouden onder de leden van het Stadspanel Groningen. Daarmee wilden we zicht krijgen op hoe bewoners aankijken tegen afvalinzameling en welke motieven ze hebben om afval wel of niet te scheiden. De enquête liet ons zien dat er geen grote verschillen zijn tussen de mate waarin bewoners van laagbouw- en hoogbouwwijken hun afval scheiden (zie diagram).

Glas wordt door bijna evenveel laagbouw- als hoogbouwbezoekers altijd of vaak gescheiden. Elektrische apparaten worden door evenveel bewoners van laagbouw- als hoogbouwwijken gescheiden. Textiel wordt door ongeveer 5% meer laagbouwbezoekers gescheiden dan hoogbouwbezoekers. Voor papier is er een verschil van 10% tussen de mate waarin laagbouw- en van hoogbouwbezoekers scheiden.

Wij hebben stellingen voorgelegd over het scheiden van afval. De uitkomsten zijn als volgt.

- 95% van de bewoners van zowel laagbouw- als hoogbouwwijken vindt dat afval scheiden goed is voor het milieu.
- 90% van de laagbouwbezoekers zegt dat afval scheiden geen moeite kost, dat geldt voor 84% van hoogbouwbezoekers.
- 96% van de laagbouw- en hoogbouwbezoekers zegt er fysiek toe in staat te zijn om afval te scheiden.
- 75 % van de laagbouwbezoekers zegt dat er goede voorzieningen zijn om afval te scheiden, dat geldt voor 62% van de hoogbouwbezoekers.
- 75% van de laagbouwbezoekers zegt voldoende ruimte te hebben om afval te scheiden, dat geldt voor 58% van de hoogbouwbezoekers.

Wij gebruiken deze gegevens om het voorzieningenniveau in onder andere hoogbouwwijken te versterken.

Begin 2016 hebben we het Stadspanel geraadpleegd met verdiepende vragen over Diftar en het gebruik van een afvalapp. We stelden de vraag of afval anders gescheiden wordt als Diftar wordt ingevoerd. De meeste bewoners geven aan dat ze vooral op dezelfde wijze zullen blijven scheiden. De enquête van 2014 laat zien dat minimaal 70% van de Stadspanelleden de verschillende stromen altijd of vaak scheiden. Voor Gft verwacht bijna de helft van de respondenten dat ze meer afval gaan scheiden. Dit geldt vooral voor hoogbouwbewoners. Als de leeftijden worden bekeken dan zien we dat vooral jongere respondenten meer zullen gaan scheiden als Diftar wordt ingevoerd.

We vroegen de Stadspanelleden naar het belangrijkste voor- en nadeel van Diftar. Voor 41% van de bewoners is het belangrijkste voordeel dat Diftar goed is voor het milieu. 24% vindt Diftar een eerlijke verdeling van de kosten. 28% van de respondenten ziet geen voordelen van Diftar. De verschillen tussen de antwoorden van laag- en hoogbouwbewoners zijn gering. 54% van de bewoners geeft als belangrijkste nadeel dat ze verwachten dat er meer afval gedumpt zal worden. 23% ziet geen nadelen en 13% geeft aan onvoldoende te kunnen scheiden. Van deze 13% is 85% hoogbouwbewoners. Iets minder dan de helft ervan is jonger dan 35. We hebben deze 13% gevraagd wat de reden is dat ze onvoldoende kunnen scheiden. Driekwart van de jongeren geeft aan dat ze onvoldoende ruimte in huis hebben om afval te bewaren. Ook voor de andere respondenten is dit de belangrijkste reden. 10 respondenten geven aan dat ze fysiek niet in staat zijn om afval te scheiden.

3. Facilitering van specifieke groepen

3.1 Uitgangspunt afvalbeheerplan 2016 – 2020, “Op weg naar een afvalloze stad”

In het afvalbeheerplan staat als uitgangspunt dat alle bewoners in staat moeten zijn en goede mogelijkheden moeten hebben om hun afval te scheiden. Als dat niet het geval is, dan heeft een Stadjer een beperktere mogelijkheid om de kansen die Diftar biedt te benutten. De raad heeft bij de bespreking van het plan aandacht gevraagd voor de mogelijkheden van de volgende groepen om hun afval te scheiden:

- chronische zieken en gehandicapten,
- ouderen,
- hoogbouwbewoners,
- studenten en kamerbewoners,
- ouders met jonge kinderen en grote gezinnen.

We willen niet alle Stadjers binnen deze groepen over een kam scheren. Een flink aantal ouderen en hoogbouwbewoners geeft bijvoorbeeld aan dat ze goed in staat zijn om hun afval te scheiden. Ze willen geen uitzonderingspositie krijgen. Wij denken dat bewoners die minder mogelijkheden hebben om hun afval te scheiden op de volgende wijze worden gekenmerkt;

- De mate van mobiliteit in verhouding tot de afstand tot de beschikbare voorzieningen en de beschikking over hulp daarbij is beperkt.
- Het volume afval dat noodzakelijk wordt aangeboden is ver boven het gemiddelde vanwege een chronische ziekte of handicap.

3.2 Gehandicapten en chronisch zieken

Sommige gehandicapte en chronisch zieke bewoners bieden, als gevolg van hun persoonlijke situatie, veel meer afval aan dan een gemiddelde Stadjer. Op dit moment hebben 19 bewoners een gratis extra minicontainer voor afval. Andere bewoners binnen deze groep hebben een beperkte mobiliteit. Ongeveer 3200 Stadjers maken gebruik van een rolstoel of scootmobiel. Voor deze bewoners is het belangrijk dat ze in staat zijn om zelfstandig of met hulp bij de inzamelplekken te kunnen komen. Tijdens de bijeenkomst waarop bewoners zijn gevraagd om mee te denken over afvalscheiding en tijdens andere gesprekken, hebben vertegenwoordigers van deze groep de volgende oplossingen genoemd. Ze stellen voor dat bewoners met veel medisch afval een gedeeltelijke tegemoetkoming krijgen in hun afvalstoffenheffing. Ze geven ook aan dat inleverpunten voor afval bereikbaar moeten zijn. Drempels, stoepen of bijplaatsingen moeten dat niet belemmeren.

Sommige andere vergelijkbare gemeenten met Diftar geven bewoners met een medische indicatie een vrijstelling voor een gedeelte van de afvalstoffenheffing.

We willen vasthouden aan het systeem dat wij nu hanteren voor deze groep. Dat betekent dat bewoners met een medische indicatie in laagbouwwijken de mogelijkheid hebben om gratis een extra container te gebruiken. We zullen bewoners die gebruik maken van een ondergrondse container en veel extra afval hebben als gevolg van een chronisch ziekte of handicap tegemoetkomen in hun afvalstoffenheffing op vertoon van een medische indicatie. Ervaring uit laagbouwwijken laat zien dat 1 extra minicontainer voorziet in het aanbod van extra afval. Het aantal gratis tikken voor bewoners die gebruik maken van een ondergrondse container zal overeen komen met de kosten van 1 extra minicontainer.

Veel bewoners met een handicap beschikken nu over hulp bij het wegbrengen van hun afval. Bijvoorbeeld van een betrokken buur of van hulp in het huishouden. Met de uitbreiding van het voorzieningenniveau zal het makkelijker worden om bij een container te komen. Deze bewoners kunnen het gros van de waardevolle stromen aan huis aanbieden. Mocht Diftar worden ingevoerd, dan gaan we ervan uit dat deze bewoners gebruik blijven maken van dezelfde hulp. Wij willen bewoners die onvoldoende hulp hebben faciliteren met vrijwilligers van de hulpdienst van Humanitas, die onderdeel uitmaakt van de Wij teams. Mocht dit niet mogelijk zijn dan kunnen deze bewoners, op vertoon van een medische indicatie, een tegemoetkoming krijgen in hun afvalstoffenheffing. Deze tegemoetkoming komt overeen met 1 gratis tik per maand.

Alle Stadgers moeten in staat zijn om bij voorzieningen te komen, zonder hinder van drempels of stoepen. Mochten bewoners alsnog niet bij de inleverpunten kunnen komen dan corrigeren we deze situatie.

3.3 Ouderen

Ongeveer 11.200 Stadgers zijn 70 jaar of ouder, 4.400 daarvan zijn 80 jaar of ouder. Een groot deel van deze bewoners woont zelfstandig, hulpbehoevende ouderen wonen veelal in een verzorgingshuis. 5.100 van deze Stadgers van 70 jaar of ouder maken gebruik van een ondergrondse container. 3.600 maken gebruik van een mini container. 2.150 van de Stadgers die 80 jaar of ouder zijn maken gebruik van een ondergrondse container. 1.000 maken gebruik van een mini container. De zorg leeft dat sommige ouderen die in hoogbouwwijken wonen bewust kiezen om vaak kleine zakken restafval weg te gooien. Deze bewoners zouden dan mogelijk meer betalen als Diftar wordt ingevoerd. Wij hebben het stortgedrag van ouderen onderzocht. De gemiddelde Stadger maakt 1 keer per week gebruik van een ondergrondse container, de gemiddelde Stadger van 70 jaar of ouder maakt 1,1 keer per week gebruik van een ondergrondse container. Dat geldt ook voor bewoners die 80 jaar of ouder zijn.

Tijdens de bijeenkomst waarop bewoners zijn gevraagd om mee te denken over afvalscheiding zijn de volgende punten aan de orde gekomen. Er is gezegd dat inleverpunten voor papier, textiel en glas dichtbij wooncomplexen met veel ouderen moeten komen. Er is voorgesteld dat bewoners die vaak kleine hoeveelheden afval aanbieden gebruik maken van ondergrondse containers met kleine trommels en een navenant lager tarief per tik. Verder is benadrukt dat ouderen langer vitaal blijven en dat veel ouderen geen moeite hebben met het scheiden van afval.

Andere vergelijkbare gemeenten met Diftar hebben geen specifieke maatregelen gericht op ouderen.

Bewoners blijven steeds langer vitaal. Als de vitaliteit eenmaal afneemt, dan krijgen oudere bewoners ondersteuning. Van een betrokken buur, familielid of van hulp in het huishouden. Mocht Diftar worden ingevoerd, dan gaan wij ervan uit dat deze bewoners gebruik blijven maken van deze ondersteuning. Wij willen bewoners die onvoldoende mogelijkheid hebben om hun afval te scheiden en weg te brengen faciliteren met vrijwilligers van de hulpdienst van Humanitas. Mocht dit niet mogelijk zijn dan kunnen deze bewoners, op vertoon van een medische indicatie, een tegemoetkoming krijgen in hun afvalstoffenheffing. Deze tegemoetkoming komt overeen met 1 gratis tik per maand. Deze bewoners kunnen bijna alle waardevolle stromen eens per maand aan huis aanbieden.

Mocht Diftar worden ingevoerd, dan willen we bij complexen met veel ouderen, op verzoek en op voorwaarde van instemming door de bewonersvereniging, kleinere trommels met een navenant lager tarief in ondergrondse containers plaatsen. Daarnaast willen we ervoor zorgen dat ouderen van

deze complexen de mogelijkheid hebben om hun waardevolle afval dicht bij huis te scheiden. Mocht dat niet het geval zijn, dan zullen we nieuwe inleverpunten plaatsen. Mochten ouderen een handicap of chronisch ziekte hebben, dan zullen we hen faciliteren op de wijze die al eerder is beschreven.

3.4 Gezinnen met kinderen in de luiers en grote gezinnen.

In de gemeenteraad leeft de zorg dat gezinnen met jonge kinderen benadeeld worden bij de invoering van Diftar, omdat ze geen mogelijkheid hebben om luiers gescheiden aan te bieden. Voor 2016 geldt dat 4.400 gezinnen één kind in de luiertijd heeft, 500 gezinnen twee kinderen en 16 gezinnen hebben drie kinderen in luiertijd. Ongeveer de helft van de gezinnen maakt gebruik van een minicontainer, de andere helft maakt gebruik van een ondergrondse container.

Wij hebben het stortgedrag van de gezinnen die gebruik maken van een ondergrondse container onderzocht. De gemiddelde Stadjer maakt 1,0 keer per week gebruik van een ondergrondse container, het gemiddelde gezin 1,8 keer per week. Gezinnen met kinderen in de luiertijd maken 2,7 keer per week gebruik van een ondergrondse container.

In de huidige situatie verandert de afvalstoffenheffing als gezinnen een eerste kind krijgen. In plaats van het tarief voor een 2-persoonshuishouden krijgen ze het tarief voor een 3 – 7 persoonshuishouden. Bovendien hebben gezinnen in laagbouw wijken de mogelijkheid om een extra minicontainer tegen betaling aan te schaffen. Bewoners in hoogbouw wijken kunnen nu kosteloos het extra afval storten. Mocht Diftar worden ingevoerd dan wordt de situatie gelijk getrokken omdat gezinnen in beide type wijk betalen voor het extra afval dat wordt geproduceerd.

Er zijn ongeveer 600 huishoudens die uit 8 of meer bewoners bestaan. Hooguit 10% van deze huishoudens zijn grote gezinnen, het overige deel zijn studentenhuishoudens.

Bewoners en experts hebben een aantal oplossingen genoemd voor gezinnen met kinderen in de luiers en grote gezinnen om afval te scheiden. Ze stellen voor dat gezinnen met een laag inkomen een tegemoetkoming krijgen in de kosten. Dat gebeurt in de huidige situatie zonder Diftar al. Er is voorgesteld dat grote gezinnen met kinderen in de luiertijd een aantal tikken gratis krijgen. Er is ook geopperd dat gezinnen zelf verantwoordelijk zijn voor de gezinsgrootte waarvoor ze kiezen en dat de gemeente geen apart beleid daarvoor moet ontwikkelen en dat gezinnen met kinderen al ondersteund worden met de kinderbijslag.

Andere vergelijkbare gemeenten met Diftar hebben geen specifieke maatregelen gericht op gezinnen met kinderen in de luiertijd en grote gezinnen.

Mocht Diftar worden ingevoerd, dan geldt het huidige beleid waarbij bewoners uit deze groep met een laag inkomen in aanmerking komen voor gedeeltelijke of volledige kwijtschelding. Op dit moment zijn er geen mogelijkheden om wegwerpluiers in Nederland her te gebruiken. Het gescheiden inzamelen van luiers heeft dan ook geen zin. Er zijn wel bedrijven die wasbare luiers leveren en /of het gebruik daarvan faciliteren. Wij stellen voor om gezinnen die daar gebruik van willen maken te ondersteunen met een eenmalige tegemoetkoming in de aanschaf van een eerste pak wasbare luiers. De hoogte van deze tegemoetkoming zal in verhouding staan tot het extra aantal stortingen dat een gezin met kinderen in luiertijd heeft ten opzichte van het gemiddelde gezin zonder baby's.

3.5 Minima

De huidige kwijscheldingsregeling voor bewoners met een laag inkomen blijft in stand bij Diftar. Afhankelijk van het inkomen geldt volledige of gedeeltelijke (57%) kwijschelding van het vaste en/of variabele deel van de afvalstoffenheffing. De kosten die verbonden zijn aan de kwijscheldingsregeling worden gedekt via de afvalstoffenheffing (ASH). Op basis van de huidige situatie geven we in tabel 3 aan hoe veel bewoners in aanmerking komen voor kwijschelding.

Tabel 3   **Overzicht aansluitingen met kwijschelding**

Omvang van huishouden	1-persoon	2-personen	3-7 personen	8 of meer personen	Totaal
Totaal aantal aansluitingen	40.255	26.874	23.311	641	91.081
100% kwijschelding ASH	3.944	1.237	1.144	14	6.339
Gedeeltelijke kwijschelding ASH	3.421	1.156	991	7	5.575

3.6 Hoogbouwbewoners

Bewoners van laagbouw- en hoogbouwwijken hebben of krijgen grotendeels vergelijkbare mogelijkheden om afval gescheiden aan te bieden. Voor Gft starten we pilots in 2017. Op basis van de resultaten van deze pilots en in overleg met de bewoners, zullen keuzes worden gemaakt over de structurele voorzieningen voor Gft inzameling in hoogbouwwijken.

50% van de hoogbouwhuishoudens is een 1 persoonshuishouden. 30% is een 2 persoonshuishouden. 84% van de hoogbouwbezoekers die deelnamen aan het eerste Stadspanel onderzoek zegt dat afval scheiden geen moeite kost. Dit is vergelijkbaar met de reactie van laagbouwbezoekers. 75% van laagbouwbezoekers zegt voldoende ruimte te hebben om afval te scheiden; dat geldt voor 58% van hoogbouwbezoekers. Tijdens het tweede Stadspanel onderzoek zijn bezoekers gevraagd om aan te geven welke nadelen ze zien bij Diftar. Ongeveer 8% van de respondenten geeft aan dat ze een gebrek aan ruimte in huis hebben om afval gescheiden te bewaren.

Het hebben van voldoende ruimte om afval te scheiden werd genoemd als mogelijk zorgpunt door de bezoekers op de bijeenkomst over afvalscheiding. Tijdens de bijeenkomst werd voorgesteld dat meer papierbakken, glasbakken en textielbakken worden geplaatst dicht bij flats. Er werd geadviseerd dat alle bezoekers goed op de hoogte worden gebracht van de mogelijkheden om te scheiden, dat ze bekend zijn met de locaties van de inzamelpunten en dat deze goed zichtbaar en bereikbaar zijn voor bezoekers zonder auto. Er werd gesproken over de mogelijkheid om inzamelpunten te plaatsen per verdieping bij flats of compacte scheidingstations te faciliteren voor in huis.

Andere vergelijkbare gemeenten met Diftar hebben geen specifieke maatregelen gericht op hoogbouwbezoekers.

Wij zullen, conform onze ambitie in het afvalbeheerplan, het voorzieningenniveau in hoogbouwwijken versterken zodat het gemakkelijker wordt voor bezoekers om hun afval te scheiden. Zo hoeven bezoekers van deze wijken minder gescheiden afval in huis op te slaan en kunnen ze het gemakkelijker wegbrengen. Daarnaast zullen we in hoogbouwwijken, conform de huidige werkwijze, tijdelijke milieustraten organiseren zodat bezoekers gemakkelijk van hun grofvuil af kunnen.

3.7 Studenten

Groningse studenten vormen een kwart van de bevolking. 40.000 daarvan wonen op kamers en ze gaan niet altijd even nauwkeurig om met hun afval. Het overgrote deel van de studenten is hoogbouwbezoeker. De studenten die aanwezig waren op de bijeenkomst over afvalscheiding gaven

aan dat het belangrijk is dat afvalbrenpunten dicht bij studentencomplexen worden geplaatst. Er werd ook voorgesteld dat bakfietsen beschikbaar zijn voor studenten om grofvuil weg te brengen. Voorlichting werd ook veel genoemd.

Twee vergelijkbare studentensteden, Nijmegen en Maastricht, hebben langjarig ervaring met Diftar. De gemeente Nijmegen plaatst papier- en glasbakken bij grote studentencomplexen in eigendom van de stichting studentenhuysvesting. Ze geven de studenten van deze complexen 21 gratis zakken per jaar. Een zak kost normaal € 0,93; de totale korting bedraagt dus € 18,60 per student per jaar. De gemeente Maastricht heeft geen speciale regeling voor studenten en stelt dat iedere student haar of zijn afvalkosten positief kan beïnvloeden door afval goed te scheiden.

Wij zullen, conform onze ambitie in het afvalbeheerplan, het voorzieningenniveau in buurten en bij flats met veel studenten verhogen. We gaan samen met de grote studentenflats bepalen welke aanvullende voorzieningen we kunnen bieden om het scheidingsgedrag te beïnvloeden. We gaan ook specifieke communicatiecampagnes richten op studenten om ze te motiveren goed om te gaan met hun afval. We bekijken de mogelijkheid om bakfietsen beschikbaar te stellen voor het wegbrengen van grofvuil. Deze zullen ook te gebruiken zijn door minima en zullen worden geplaatst bij de wijkposten en buurthuizen. We kiezen niet voor gedeeltelijke kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. Wij denken dat de invoering van Diftar juist als motivatie kan dienen voor studenten om geld te besparen door meer te scheiden.

Veel studenten zijn kamerhuurders. Sinds 2012 wordt de afvalstoffenheffing bij kamerverhuurpanden niet meer opgelegd aan de hoofdbewoner maar aan de eigenaar van het pand. Die verwerkt de kosten in de huurprijs voor de kamer en dat betekent dat de meeste kamerhuurders geen aparte afvalstoffenheffing betalen. Doordat kamerbewoners geen aparte afvalstoffenheffing betalen zijn ze misschien minder gemotiveerd om meer afval te scheiden als Diftar wordt ingevoerd. Kamerhuurders kunnen wel met de verhuurder en onderling afspraken maken over de verdeling van de variabele kosten, zoals ze dat nu al gewend zijn te doen voor bijvoorbeeld energieverbruik.

4. Aanpak bijplaatsingen en zwerfvuil bij invoer van Diftar

4.1 Oorzaken van bijplaatsingen

Er zijn vier hoofdoorzaken voor het ontstaan van bijplaatsingen.

- De locatie van een afvalcontainer. Containers die op zichtbare plekken staan, die onderhouden worden, zonder graffiti, goed bereikbaar zijn en geclusterd in groepen hebben minder last van bijplaatsingen.
- De sociale omgeving. In wijken met veel sociale cohesie komen bijplaatsingen minder vaak voor. Als wijkverenigingen en woningcorporaties worden betrokken bij deze kwestie komen bijplaatsingen minder vaak voor.
- De inzamelsystematiek. De containers moeten naar behoren functioneren zodat de kans op een technische of software storing minimaal is. Daarnaast moet snel en adequaat worden gereageerd op meldingen. Bovendien moet de containerlocatie netjes worden achtergelaten als de container is leeggemaakt.
- Persoonsgebonden factoren. Deze factoren zijn het meest lastig te beïnvloeden. In de huidige situatie laten sommige bewoners hun afval naast de ondergrondse container staan in plaats van erin. Het komt ook voor dat containertrommels worden geforceerd en wanden gesloopt. De aanbiedregels voor afval moeten helder en duidelijk zijn voor alle bewoners om dit gedrag te beïnvloeden.

4.2 Wijken waar bijplaatsingen vooral voorkomen

In een aantal wijken worden bijplaatsingen, het dumpen van afval en het ontstaan van zwerfvuil als reële problemen ervaren. Het betreft vooral de Oude wijken, Rivierenbuurt, Oosterpark, Korrewegwijk, Herewegwijk, Vinkhuizen, Oosterpoort en Binnenstad. Los van deze wijken zijn er een aantal plekken in de stad waar aanvullende acties nodig zijn. Dat zijn het Helperplein, Linnaeusplein, Rademarkt, Stoepemaheerd en Oostersingel.

De bovengenoemde wijken zijn ondergrondse container wijken. Bovendien hebben ze grote studentenpopulaties, de bewoners verhuizen vaak en veel bewoners voelen zich niet verbonden met hun wijk. Sommige van de wijken worden gekenmerkt door een lage sociale structuur.

4.3 Voorgestelde aanpak

Wij zetten ons nu samen met veel bewoners en instellingen in voor een schone en nette leefomgeving. Met behulp van de BORG monitor rapporteren we jaarlijks over de resultaten daarvan. In samenhang met deze inzet gaan we ons nadrukkelijker richten op het verminderen van bijplaatsingen en het zwerfvuil dat vervolgens kan ontstaan.

Onze aanpak richt zich op de vier hoofdoorzaken die hierboven zijn genoemd. Andere gemeenten en de organisatie Gemeente Schoon bevestigen dat deze aanpak effectief is. Wij zullen de aanpak uitrollen in opeenvolgende wijken, beginnend in die wijken waar bijplaatsingen het meest voorkomen.

1. Monitoring

Als eerste gaan we een monitoringssysteem opzetten. Zo krijgen we meer informatie over hoe vaak er bij welke containerlocaties daadwerkelijk wordt bijgeplaatst, welk type afval wordt bijgeplaatst en piekmomenten waarop er wordt bijgeplaatst. Daarnaast gaan we nog nadrukkelijker proberen inzicht te krijgen in de veroorzakers van het bijplaatsen. Met deze informatie kunnen de oorzaken van het bijplaatsen gericht worden aangepakt.

2. Basis op orde

We gaan ons richten op acties die ervoor zorgen dat de locatie en omgeving van de afvalcontainer en de afvalsystematiek op orde zijn. Dat betekent o.a. dat alle containers in de wijk schoon gemaakt worden en blijven, dat er meer preventief onderhoud wordt gepleegd en dat bijplaatsingen worden verwijderd. We zijn al bezig met pilots om de coating van de ondergrondse containers te verbeteren waardoor het schoonmaken eenvoudiger wordt. In 2017 zullen we technische aanpassingen doen aan bepaalde typen containers die relatief vaker technische storingen vertonen.

3. Beïnvloeding van bewoners en de sociale omgeving

Als bovengenoemde acties zijn ondernomen gaan we ons richten op het beïnvloeden van het gedrag van bewoners. Dit is de lastigste factor om te beïnvloeden. Zo zien we in de huidige situatie dat containers nodeloos beschadigd worden waardoor ze tijdelijk buiten werking zijn. De huidige bijplaatsingen zijn ook vaak nodeloos. Bewoners zetten hun afvalzakken naast de ondergrondse container ook al werkt deze. Mocht Diftar worden ingevoerd, dan kunnen het aantal beschadigingen en bijplaatsingen toenemen.

We gaan communicatiecampagnes richten op de wijze waarop bewoners om moeten gaan met hun afval, wat ze kunnen doen als er storingen zijn en dat ze een boete riskeren als ze zich niet aan de regels houden. We zullen opletten dat we communiceren op een wijze die overkomt en appelleert aan sociaal gedrag. We gaan bijvoorbeeld stickers op de ondergrondse containers plaatsen met een tekst die het gewenste gedrag aangeeft. Daarnaast zullen we de wijken, soms via de wijkverenigingen of de buurtpreventieteams, betrekken bij de aanpak van bijplaatsingen, dumpen en zwerfvuil. Handhaving (zie hoofdstuk 5) zetten we in voor bewoners die bewust ongewenst gedrag vertonen.

4. Communicatie met gebruik van een afvalapp

Het is vervelend voor bewoners om, eenmaal aangekomen bij de ondergrondse container, te merken dat die vol of defect is. Daarom onderzoeken we de behoefte onder bewoners en de mogelijkheid dat ze op de hoogte worden gebracht van storingen via een afvalapp. Verder willen we het gemakkelijk maken voor bewoners om storingen zelf te melden via dezelfde app. We willen bewoners in geval van storingen tijdelijk toegang geven tot andere containers.

5. Participatie

Bewoners geven bijna altijd aan dat ze het belangrijk vinden dat hun buurt schoon is. Daarom willen we via de Milieustewards meer bewoners vragen om bij te dragen om bijplaatsingen en dumping te voorkomen. In sommige steden adopteren bewoners ondergrondse containers. Zij doen een melding als de container kapot is of als er bijplaatsingen zijn en zijn bereid om de bijplaatsingen alsnog in de container te plaatsen met een speciaal pasje.

Veel zwerfvuil ontstaat doordat er afval bij de containers wordt geplaatst. Los daarvan houden we ons al jaren bezig met een stadsbrede aanpak voor zwerfvuil en gedumpt afval. De komende jaren richten we ons op het voorkomen van zwerfvuil en gedumpt afval in probleemgebieden, bij winkelcentra en stations en op snoeproutes. Dat doen we door middel van communicatie en gedragsbeïnvloeding en het initiëren en faciliteren van opruimacties, samen met winkeliers, sportverenigingen, scholen en vrijwilligers en met behulp van extra handhavingscapaciteit. De

effectiviteit van onze aanpak meten we via de Borg monitoringssystematiek. Wij gaan ervan uit dat deze aanpak toereikend zal zijn bij de invoer van Diftar en we zullen de aanpak van gedumpte afval intensiveren.

Op dit moment zijn er 73 minicontainers die bewoners van verschillende wijken gebruiken voor het opruimen van zwerfvuil. Deze faciliteit zullen we blijven aanbieden bij invoering van Diftar.

5. Handhaving

5.1 Aanpak in grote lijnen

Toezicht en handhaving zijn onmisbaar om het gedrag van bewoners te beïnvloeden zodat de mate waarin bijplaatsingen, dumpen en zwerfvuil voorkomen afneemt. Het overgrote deel van onze bewoners kent de regels en heeft als norm dat ze geen afval dumpen of op straat gooit. Sommige bewoners menen oprecht dat ze goed gedrag vertonen door afval, soms grofafval, naast de ondergrondse container te plaatsen. Zij overtreden per ongeluk de regels. Een kleine minderheid van onze bewoners overtreedt de regels bewust. Deze groep wordt over het algemeen wel afgeschrikt door toezicht en sancties. We willen overtreders bereiken met een palet aan maatregelen zodat bijplaatsingen en zwerfvuil niet toenemen.

Handhaving kan zowel preventief als repressief worden toegepast. Wij kiezen voor beide vormen, situationeel en aanvullend op elkaar. Preventieve handhaving is gericht op een sterke communicatieve aanpak. Er wordt op verschillende wijzen en met behulp van diverse media voorlichting gegeven over het juiste gedrag. Dit wordt gevolgd door surveillances en boetes, de repressieve aanpak.

5.2 Communicatiecampagnes

Ervaring leert dat de naleving van regels wordt verbeterd met de inzet van gedegen communicatiecampagnes. We gaan communicatiecampagnes inzetten gericht op uitleg over de regels over het weggooien van afval. We gaan de regels via lokale media, sociale media en in de wijkkranten en wijkwebsites communiceren en aangeven welk effect bijplaatsen en dumping heeft op de beleving en woongenot in de wijk. Waar ze nu ontbreken, plakken we opnieuw stickers op de ondergrondse containers om de hoogte van de boete voor bijplaatsen te melden. Wij gaan regelmatig in de wijkkrant, de wijkwebsite en op de gemeentelijke website melden dat er wordt gehandhaafd en dat boetes bij overtredingen worden uitgedeeld. We gaan duidelijk maken dat het beperkte individuele financieel gewin in feite niet opweegt tegen de hoogte van een boete. Wij overwegen om aandacht te richten op het zichtbaar maken van verkeerd gedrag door waarschuwingsstickers te plakken op bijgeplaatst afval. Uit onderzoek blijkt namelijk dat, als bijgeplaatste of gedumpte vuilniszakken een goed zichtbare sticker krijgen waarop staat dat dit niet mag, het aantal gedumpte zakken daalt. Hiermee gaat er namelijk een waarschuwing uit naar alle bewoners. Overigens zullen we deze actie alleen inzetten in de fase waarin we bewoners informeren over juist en onjuist gedrag.

5.3 Wijkgerichte aanpak

We zorgen voor een zichtbare inzet van onze handhavers en kiezen ervoor om drie extra handhavers in te zetten om bijplaatsingen en dumping bij Diftar aan te pakken. Het is niet nodig en mogelijk om overal tegelijk te zijn. Daarom kiezen we voor een wijkgerichte aanpak. Daarbij focussen we op wijken waar het probleem zich het meest voor doet. Iedere paar maand zullen de handhavers nadrukkelijk aanwezig zijn in een aantal specifieke wijken. Dit stemmen we af met de wijkposten, o.a. op basis van de frequentie en omvang van bijplaatsingen, dumpen en zwerfvuil. De ervaring leert dat een duidelijk zichtbare aanwezigheid ertoe leidt dat het aantal bijplaatsingen sterk afneemt. Bewoners voelen zich meer gecontroleerd, vooral als er boetes worden uitgedeeld. Het effect van een tijdelijke handhavingsaanpak verwatert na verloop van tijd. Daarom zal er periodiek tussen de wijken worden gerouleerd en bepalen we de effectieve tijdsduur tussen het handhaven in dezelfde

wijk. Wij zullen beboeten afwisselen met bewoners aanspreken en waarschuwen afhankelijk van de professionele inschatting van de handhavers.

We handhaven al zichtbaar door bijgeplaatste zakken te openen en op adreswikkels te doorzoeken. Inwoners zien dat het bijgeplaatste afval wordt onderzocht en dat bijplaatsen het risico inhoudt op een boete. We blijven hierop inzetten. Wij zullen de effectiviteit van onze handhavingsinzet betrekken bij het monitoringsplan dat we opzetten voor bijplaatsingen, dumpen en zwerfvuil. Het aantal bekeuringen, ingezette uren, meldingen van bijplaatsingen zijn voorbeelden van indicatoren die we gaan meten. We gaan ook meten hoe bekend bewoners zijn met de regels.

Met de voorgestelde aanpak menen we dat we handhaving op een effectieve wijze inzetten om de genoemde mogelijke problemen adequaat aan te pakken. De aanwezigheid van handhavers in de wijk vergroot het gevoel van controle bij bewoners waardoor ze minder geneigd zijn om hun afval naast een container te plaatsen. Door aanspreken en beboeten zorgen we ervoor dat bewoners weten welk gedrag verwacht wordt en dat ze het gewenste gedrag vertonen. Bewuste overtreders ervaren bovendien een pakkans. Door de regels en de controles aan te kondigen en de resultaten bekend te maken wordt de sanctiedreiging reëel. Ook het onderzoeken van bijgeplaatst afval op straat schikt bewoners af. Op deze manier is het duidelijk dat verkeerd gedrag niet wordt geaccepteerd en dat een bijplaatsing kan leiden tot een forse boete.

6. Communicatie

In het afvalbeheerplan “Op weg naar een afvalloze stad” melden we dat we communicatie inzetten om bewoners te motiveren om meer afval te scheiden en om bewuster te zijn van afvalpreventie. Wij kiezen voor een gefaseerde communicatieaanpak. In de eerste fase leggen we uit wat aan de bron gescheiden moet worden, welke afvalstromen in de nascheidingsfabriek worden gescheiden en waarom we daarvoor kiezen. We geven aan welke voorzieningen we beschikbaar stellen, waar die te vinden zijn, wat er vervolgens met het afval gebeurt en de kosten die daaraan verbonden zijn. De tweede fase is gericht op motivatie en gedrag. We zullen onze boodschap richten op de mogelijkheden die bewoners zelf hebben om het juiste gedrag te vertonen, we zullen resultaten terugkoppelen, aandacht besteden aan normgedrag en ons richten op specifieke doelgroepen, zoals bewoners van hoogbouw wijken en studenten. Zoals hiervoor al is gemeld zullen we uitstralen dat we bijplaatsingen niet wenselijk vinden en aangeven wat bewoners kunnen doen om bijplaatsingen te voorkomen. Ook zullen we communiceren over handhavingsacties die we ondernemen.

Tijdens de bijeenkomst met bewoners en experts over afvalscheiding is er veel gesproken over de rol van voorlichting en communicatie. Veel van de aanwezigen benadrukten dat niet alle Stadgers weten hoe ze hun afval goed kunnen scheiden en waarom dat eigenlijk belangrijk is. Bewoners stelden voor dat veel voorlichting wordt gegeven, dat social media en OOG TV daarvoor worden ingezet en dat wedstrijden worden georganiseerd, bijvoorbeeld tussen studentenflats, om aandacht te besteden aan afvalscheiding. Er werd voorgesteld dat afvalcoaches in de wijk actief zijn en dat veel voorlichting wordt gegeven op scholen. Bovendien werd voorgesteld dat bekende Groningers worden gebruikt om het juiste gedrag te laten zien. Deze voorstellen passen goed bij de activiteiten die we voor ogen hebben en legitimeren de acties die we al ondernemen.

Mocht er gekozen worden voor Diftar, dan zullen we een aparte communicatiecampagne Diftar uitrollen zodat de consequenties van Diftar voor alle bewoners duidelijk zijn. Met deze campagne zullen we aangeven welk afval Stadgers waar en hoe kunnen scheiden. We zullen vervolgens aangeven wat Diftar daadwerkelijk is, hoe de afvalstoffenheffing wordt berekend en welk flankerend beleid van toepassing is. We zullen deze informatie beschikbaar stellen op onze website, in de lokale en wijkkranten, op social media, radiospots en met posters. We zullen aandacht besteden aan het onwenselijke karakter van bijplaatsingen, hoe dat te voorkomen is en we zullen aangeven hoe wij bijplaatsingen, dumpen en handhaving gaan aanpakken.

7. Financiën

Een deel van de flankerende maatregelen gericht op doelgroepen hebben financiële consequenties. Die worden hieronder weergegeven.

Tegemoetkoming voor specifieke groep	Aantal aansluitingen	Korting (€ / jr)	Effect op exploitatielasten ASH (€ / jr)	Effect op ASH van alle bewoners (€ / aansl.jr)
Chronisch zieke of gehandicapte bewoners met medische indicatie	100	€ 121 (*) (€ 110,28 nu)	↑ € 13.000 / jr	↑ € 0,15
Beperkt mobiele bewoners met medische indicatie	2.000	€ 14,52/jr (*)	↑ €30.000 / jr	↑ € 0,35
Bewoner van 75 of ouder met een medische indicatie	2.000	€ 14,52/jr (*)	↑ €30.000 / jr	↑ € 0,35
Tegemoetkoming aanschaf eerste pak luiers.	2000	€ 25	↑ €50.000 / jr	↑ € 0,58
Totaal			↑ €123.000 / jr	↑ € 1,43

(*) Korting op basis van het indicatieve variabele tarief zoals aangegeven in afvalplan december 2015 (€ 1,21 per trommeltik van 55 liter).

Bij de invoering van Diftar moeten er extra incidentele en structurele kosten worden gemaakt voor aanvullend preventief onderhoud van de ondergrondse containers, extra toezicht en handhaving, inning van de afvalstoffenheffing, de afhandeling van bezwaarschriften, een aanvullende communicatiecampagne en de aanbreng van weegapparatuur.

De totale kosten van invoering van Diftar bedragen € 1.535.000 excl. btw (additionele investeringen + incidentele kosten). Overall leidt invoering van Diftar (na volledige implementatie) naar verwachting tot een structurele daling van de afvalbeheerskosten met circa € 217.000 per jaar. Daarmee daalt de afvalstoffenheffing met gemiddeld € 2,55 per aansluiting. Voor bewoners die hun afval meer dan gemiddeld en beter dan nu gaan scheiden zal de afvalstoffenheffing verder dalen.

Additionele investeringen Diftar	<u>Diftar</u>	2017	2018	2019 (proefjaar Diftar)	2020 (Diftar)
Vervanging verzamelcontainers	€ 625.000	€ 315.000	€ 310.000		
Aanbrengen weegapparatuur op inzamelvoertuigen	€ 355.000	€ 355.000			
Aanpassingen ICT	€ 100.000		€ 100.000		
Totaal over planperiode	€ 1.080.000				

Incidentele uitgaven Diftar (tlv voorziening ASH)	<u>Diftar</u>	2017	2018	2019 (proefjaar <u>Diftar</u>)	2020 (<u>Diftar</u>)
Uitgifte huisvuilpassen (toegangscontrole afvalbrengrstations)	€ 305.000		€ 305.000		
Communicatiecampagne Diftar	€ 150.000		€ 50.000	€ 50.000	€ 50.000
Totaal over planperiode	€ 455.000				

(Structureel) effect exploitatie (na volledige implementatie, € / jaar)	<u>Diftar</u>	2017	2018	2019 (proefjaar <u>Diftar</u>)	2020 (<u>Diftar</u>)
Effect investeringen op exploitatie (*)	€ 304.625	√	√	√	√
Effect op verwerkingskosten restafval/baten deelstromen (*)	-€ 1.195.000	√	√	√	√
Reductie inzamelkosten rest/gft	-€ 150.000			√	√
Extra inzet toezicht handhaving	€ 150.000			√	√
Extra inzet inning ASH/bezwaarschriften	€ 150.000			√	√
Extra inzet ruimen dumpingen	€ 200.000			√	√
Extra inzet onderhoud / verhelpen storingen	€ 150.000			√	√
Extra inzet administratie	€ 50.000			√	√
Flankerend beleid doelgroepen	€ 123.000				√
Overall effect op exploitatie (€ / jaar)	-€ 217.375				
gemiddeld per aansluiting (€ / jaar)	-€ 2,55				

(*) Inclusief effecten investeringen o.b.v. scenario Extra Impuls, waarover reeds besloten is in december 2015 en die reeds verwerkt zijn in de begrotingen

Laura de Jong

Mei 2016

Marjolein Kolstein

www.os-groningen.nl

OS | ONDERZOEK
IN STATISTIEK
GRONINGEN

Gemeente
Groningen

BASIS VOOR BELEID

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	1
1. Inleiding	2
2. Stadgers over een afval app.....	3
2.1 Informatie.....	3
2.2 Gebruik afval app	3
2.3 Conclusie	4
3. Stadgers over Diftar	5
3.1 Afval scheiden	5
3.2 Voor- en nadelen van Diftar	6
3.3 Belemmeringen om afval te scheiden	12
3.4 Conclusie	16
Colofon.....	18

1. Inleiding

Eind 2014 heeft Onderzoek en Statistiek een enquête onder het Stadspanel gehouden over afval. Mede aan de hand hiervan heeft de gemeente Groningen een nieuw afvalbeheerplan opgesteld. In deze enquête zijn vragen gesteld over verschillende toekomstscenario's.

Eén van deze scenario's is Diftar, waarbij ieder huishouden betaalt voor de hoeveelheid afval dat weggegooid wordt. In dit geval betekent dat dus dat hoe meer afval men scheidt, hoe minder geld men hoeft te betalen. Daarvoor moeten mensen echter wel bereid zijn en de mogelijkheden hebben om afval te scheiden.

Om een beter beeld te krijgen van de belemmeringen en keuzes die meespelen bij Diftar, hebben we het Stadspanel hier een aantal vragen over gesteld. Ook hebben we een aantal vragen over een eventuele afval app aan het Stadspanel voorgelegd. De gemeente wil namelijk, om de bewoners van Groningen nog beter van informatie te kunnen voorzien, een afval app beschikbaar stellen.

Respons

Er zijn 4125 respondenten begonnen aan de enquête. De enquête is volledig ingevuld door 3916 Stadspanelleden. Ter promotie van de enquête hebben we Stadgers uitgenodigd lid te worden van het Stadspanel om de enquête in te vullen. Zo'n 50 mensen hebben zich aangemeld en een uitnodiging voor het onderzoek over afval ontvangen.

Diftar is een manier om het scheiden van afval te stimuleren. Dit gaat uit van de principe 'de vervuiler betaalt, de voorkomer bespaart'. Mensen betalen voor de hoeveelheid restafval (afval dat in de ondergrondse of grijze container gaat) die zij aanbieden. Het bedrag dat je betaalt voor afvalinzameling en afvalscheiding komt bij invoering van Diftar niet bovenop de huidige afvalstoffenheffing maar in plaats daarvan. Stadgers met veel restafval betalen dus meer voor afvalverwijdering dan Stadgers met minder restafval. Diftar is al in veel Nederlandse gemeenten ingevoerd.

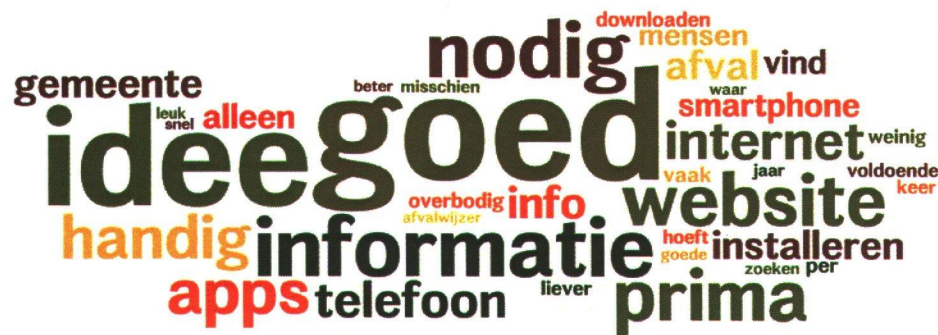
2. Stadjsers over een afval app

2.1 Informatie

Voordat we ingegaan zijn op de afval app en de mogelijkheden hiervan, hebben we de respondenten gevraagd hoe zij nu informatie over afval en afvalinzameling opzoeken. De meeste respondenten zoeken informatie via internet; via de afvalwijzer of via de gemeentelijke afvalwijzer. Ongeveer een derde maakt gebruik van de papieren afvalwijzer die jaarlijks verspreid wordt. Een ruime meerderheid van 90 procent is tevreden over de informatievoorziening op het gebied van afval.

2.2 Gebruik afval app

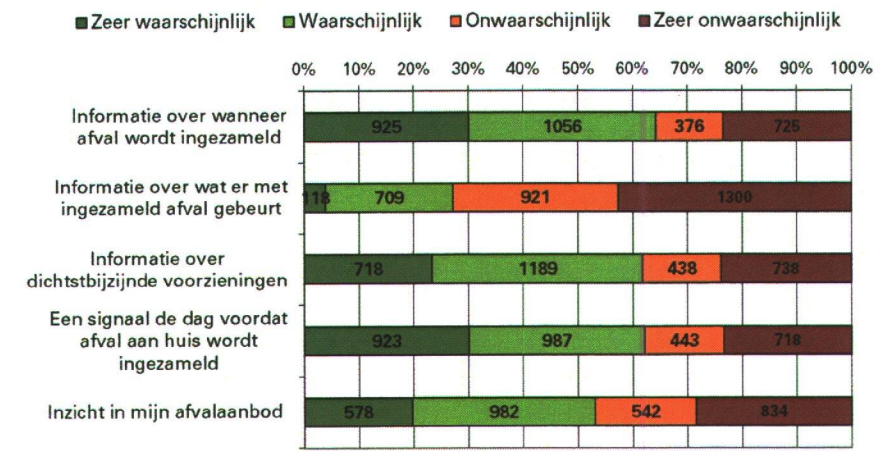
Aan de 82 procent van de respondenten die in het bezit zijn van een smartphone hebben we gevraagd wat zij van het idee van een afval app vinden. Alle antwoorden op deze vraag zijn beschikbaar gesteld aan de opdrachtgever. De belangrijkste punten komen naar voren in deze figuur:

Informatie over afvalinzameling	Percentage
In de afvalwijzer op internet	54%
Op de gemeentelijke website	45%
Op de papieren afvalwijzer	36%
Ik bel met de gemeente	3%
Ik vind of zoek nooit informatie over dit onderwerp	11%
Anders	2%
Totaal (aantal respondenten)	4.089

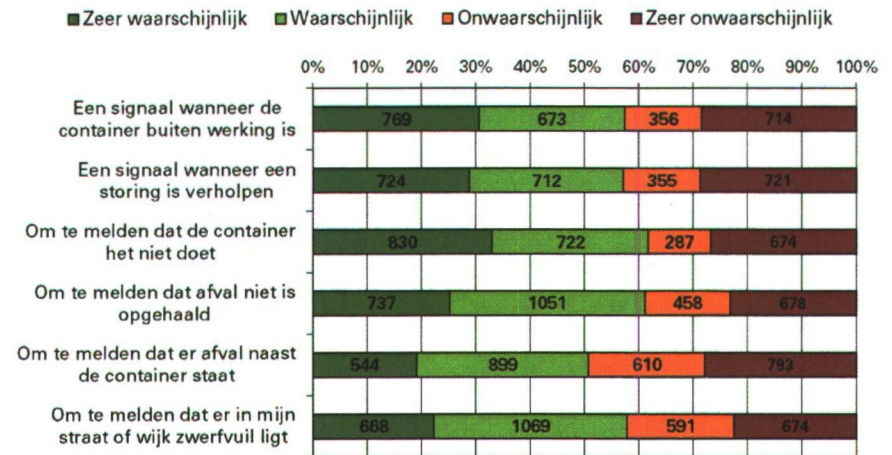
Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. De percentages tellen daarom niet op tot 100 procent.

De helft van de respondenten denkt de afval app te gaan gebruiken, de andere helft denkt niet dat ze de app zullen gebruiken. De Stadspanelleden zouden de app het meest gebruiken voor informatie over wanneer afval wordt ingezameld, informatie over de dichtstbijzijnde voorzieningen of voor het ontvangen van een signaal wanneer afval wordt ingezameld. De meeste respondenten zijn minder geïnteresseerd in informatie over wat er met ingezameld afval gebeurt.

De interactieve mogelijkheden van een eventuele app scoren hoger bij de respondenten. Rond de 60 procent zou de app gebruiken voor een signaal bij een storing (of als deze verholpen is), om een storing te melden, om te melden dat afval niet is opgehaald of om te melden dat er zwerfvuil in de buurt ligt. Ongeveer de helft denkt de app te gaan gebruiken om te melden dat er afval naast de container staat.

Als laatste hebben we nog gevraagd of men andere mogelijkheden ziet voor de app. De samenvatting van de antwoorden op deze vraag is hieronder in een woordwolk weergegeven:

2.3 Conclusie

Op dit moment zoekt iets meer dan de helft van de respondenten informatie over afval via het internet. Een derde maakt gebruik van de papieren afvalwijzer. Van alle respondenten zegt ongeveer de helft dat ze gebruik zouden maken van een afval app als die er zou zijn. Met name de interactieve functies van het melden van problemen of het ontvangen van een signaal vinden de respondenten interessant. Maar lang niet alle respondenten hebben behoefte aan een afval app. De gemeente zal de overweging moeten maken of zij vinden dat er voldoende animo is voor de app. Daarbij kan rekening gehouden worden met de functionaliteiten die de respondenten aangeven te gaan gebruiken.

3. Stadgers over Diftar

Op basis van de resultaten in de enquête hebben we de respondenten in twee groepen verdeeld: laagbouw en hoogbouw. Respondenten die wonen in laagbouw hebben persoonlijke afvalcontainers die zij aan de straat zetten om te worden geleegd. Respondenten in hoogbouw hebben een pasje waarmee zij hun restafval kwijt kunnen in ondergrondse containers. Wanneer ze wonen in een flat of appartementencomplex maken ze gebruik van een gemeenschappelijke container. Naast laagbouw en hoogbouw hebben we ook de leeftijd van de respondenten meegenomen in onze analyse van de resultaten.

Textiel, papier en elektrisch en elektronisch afval worden bij alle bewoners aan huis opgehaald. Verspreid in de stad zijn er ruim 160 glasbakken waar bewoners hun glas kunnen inleveren. Bij bewoners van laagbouw wordt eens in de twee weken het GFT-afval opgehaald. Kunststof en drankenkartons worden via nascheiding uit het restafval gehaald. Tot slot kunnen bewoners hun grofvuil naar een afvalbrengstation brengen.

3.1 Afval scheiden

Voordat we in de enquête zijn ingegaan op de mening van de respondenten over Diftar, hebben we eerst kort uitgelegd wat Diftar inhoudt. Hierna hebben we gevraagd in hoeverre Stadgers verwachten dat de invoering van Diftar invloed heeft op de mate waarin ze afval scheiden.

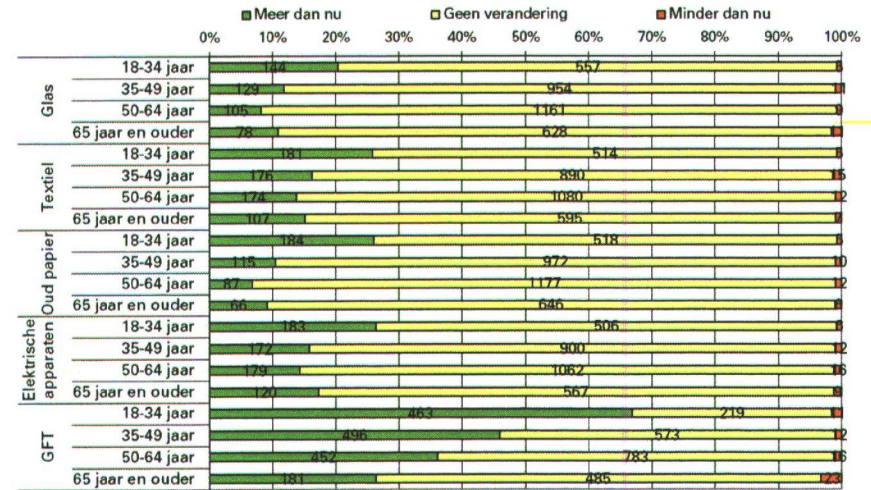
In 2014 heeft O&S een onderzoek uitgevoerd naar de mate waarin mensen afval scheiden en bereid zijn om te scheiden. Het bleek toen dat de verschillen in de mate waarin afval wordt gescheiden tussen de bewoners van hoog- en laagbouw klein zijn. Glas wordt door ongeveer 90 procent van de bewoners altijd of vaak gescheiden van het restafval. Elektrische apparaten worden eveneens door bijna alle respondenten gescheiden van het restafval. Klein chemisch afval wordt minder gescheiden; 80 tot 85 procent scheidt dit afval altijd of vaak. Textiel wordt het minste gescheiden, ongeveer 50 procent geeft aan textiel altijd te scheiden van het restafval. Hierbij scheiden bewoners van laagbouw meer textiel dan bewoners van hoogbouw. Tot slot wordt papier meer gescheiden door bewoners van laagbouw (80 procent) tegenover 70 procent van de bewoners van hoogbouw.

De meeste mensen verwachten geen verandering in de mate waarin zij wel of niet afval scheiden. Alleen voor GFT-afval verwacht bijna de helft van de respondenten dat zij dit bij invoering van Diftar meer gaan scheiden. Dit geldt met name voor respondenten die in hoogbouw wonen. Op dit moment is het voor hoogbouw-bewoners niet mogelijk GFT-afval te scheiden, maar bij invoering van Diftar wordt dit in pilots mogelijk gemaakt.

Respondenten konden een toelichting geven op de vraag welke soorten afval ze meer zouden gaan scheiden wanneer Diftar ingevoerd zou worden. Een indruk van de gegeven toelichtingen is af te lezen in de volgende figuur.

Als we kijken naar de leeftijden zien we dat jongere respondenten (18 tot 34 jaar) meer geneigd zijn om bij invoering van Diftar afval te gaan scheiden. Mogelijk dat dit ook te maken heeft met dat jongeren op dit moment al minder afval scheiden dan oudere respondenten.

3.2 Voor- en nadelen van Diftar

We hebben de respondenten gevraagd wat voor hen het belangrijkste voordeel en het belangrijkste nadeel aan Diftar is. Voor de meeste mensen is het belangrijkste voordeel dat het goed voor het milieu is wanneer er meer afval gescheiden wordt. Ongeveer een kwart vindt dat bij Diftar de kosten voor afvalinzameling eerlijk worden verdeeld. Iets meer dan een kwart ziet echter geen voordelen aan Diftar.

In onderstaande figuur zien we de toelichtingen die zijn gegeven op de vraag wat respondenten als belangrijkste voordeel van Diftar zien.

Voordelen van Diftar	Percentage
Het is goed voor het milieu als er meer afval gescheiden wordt.	41%
Het is een eerlijke verdeling van de kosten voor afvalinzameling.	24%
Afvalinzameling wordt voor mij goedkoper.	7%
Ik zie geen voordelen.	28%
Totaal (aantal respondenten)	3.747

Iets meer dan de helft van de respondenten vindt het grootste nadeel aan Diftar dat het ervoor zorgt dat er meer afval wordt gedumpt. De mogelijk hogere kosten en het niet in staat zijn afval te scheiden worden door minder respondenten als belangrijkste nadeel genoemd.

In onderstaande figuur zien we de toelichtingen die zijn gegeven op de vraag wat respondenten als belangrijkste nadeel zien.

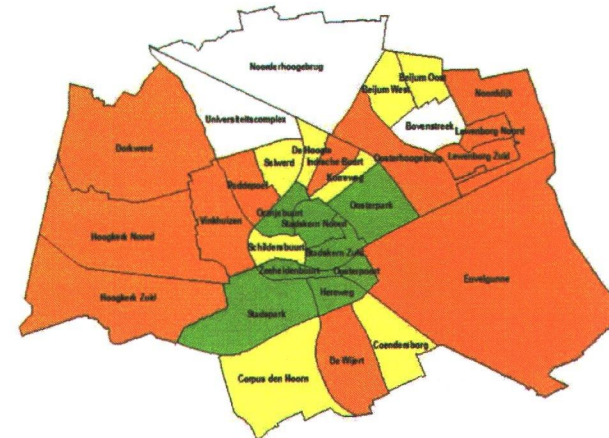

Nadelen van Diftar	Percentage
Diftar zorgt ervoor dat er meer afval wordt gedumpt.	54%
Ik ben niet in de mogelijkheid om (voldoende) afval te scheiden.	13%
Afvalinzameling wordt voor mij duurder.	10%
Ik zie geen nadelen	23%
Totaal (aantal respondenten)	3.512

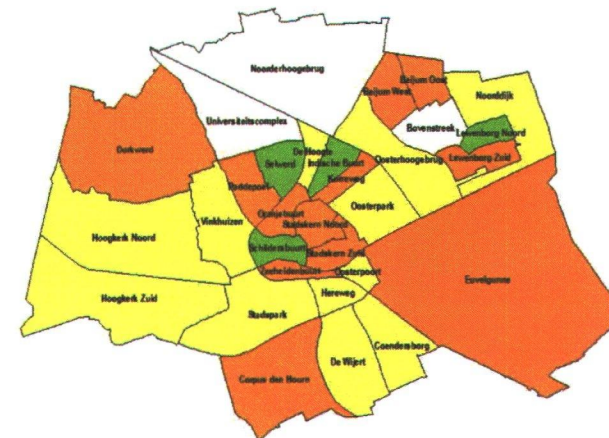
Respondenten die eerder aangaven geen voordelen aan Diftar te zien, geven vaker als belangrijkste nadeel dat er afval gedumpt wordt bij de invoering van Diftar. Iets minder dan een kwart ziet echter geen nadelen aan Diftar. Deze groep geeft vaker als voordeel dat de invoering van Diftar (indirect) goed voor het milieu is of dat het een eerlijke verdeling van kosten is.

Op de volgende pagina's hebben we de gegeven voor- en nadelen op een kaart weergegeven. Zo zien we bij de voordelen dat met name respondenten rond de binnenstad het milieu belangrijk vinden. Bij de nadelen zien we dat respondenten rond de binnenstad vaker aangeven dat zij onvoldoende mogelijkheden hebben om afval te scheiden.

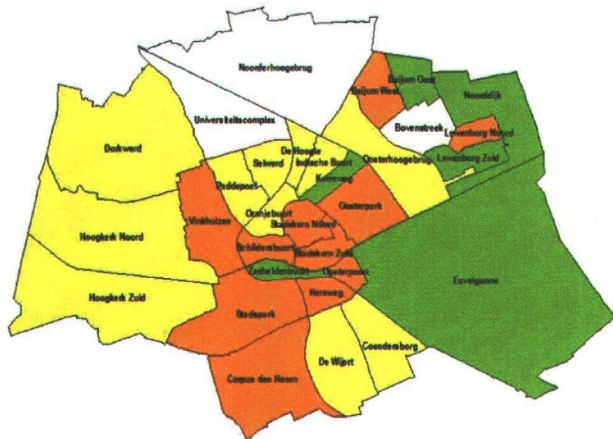

Het is goed voor het milieu als er meer afval gescheiden wordt.

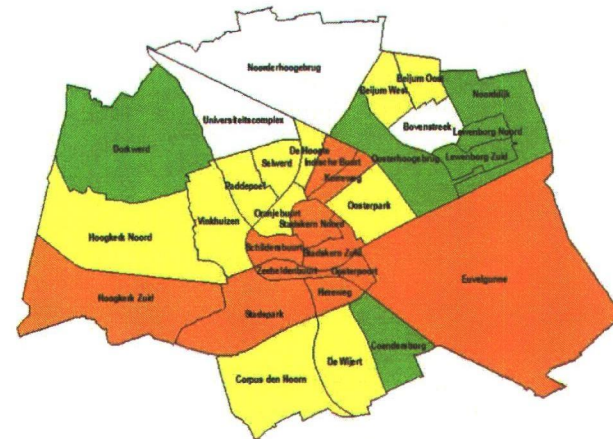

Afvalinzameling wordt voor mij goedkoper.

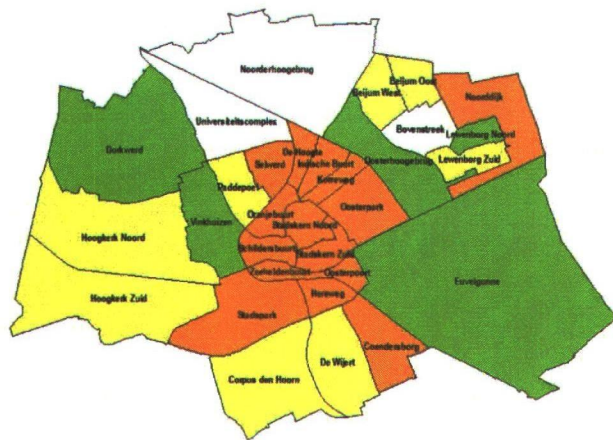

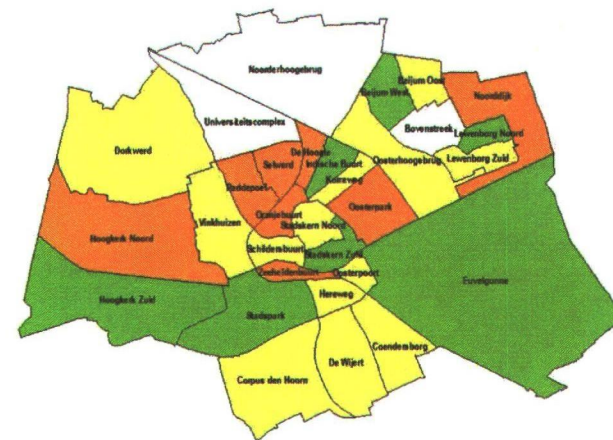
Het is een eerlijke verdeling van de kosten voor afvalinzameling.

Difter zorgt ervoor dat er meer afval wordt gedumpt.

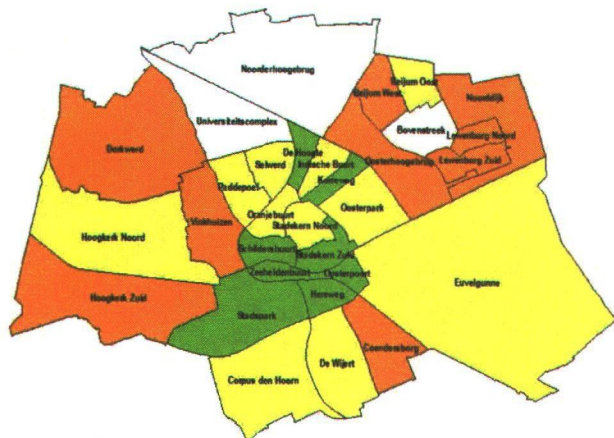

Ik zie geen voordelen

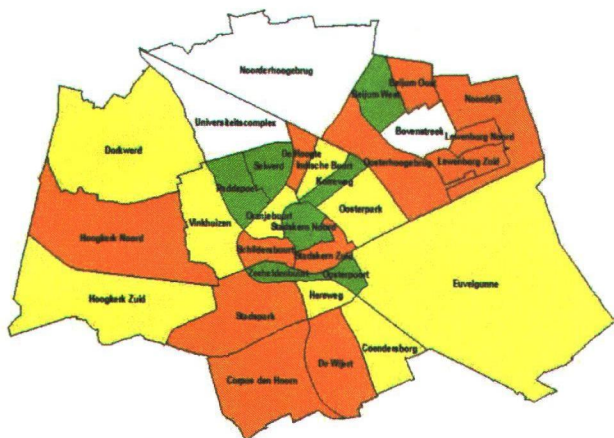

Afvalinzameling wordt voor mij duurder.

Ik ben niet in de mogelijkheid om (voldoende) afval te scheiden.

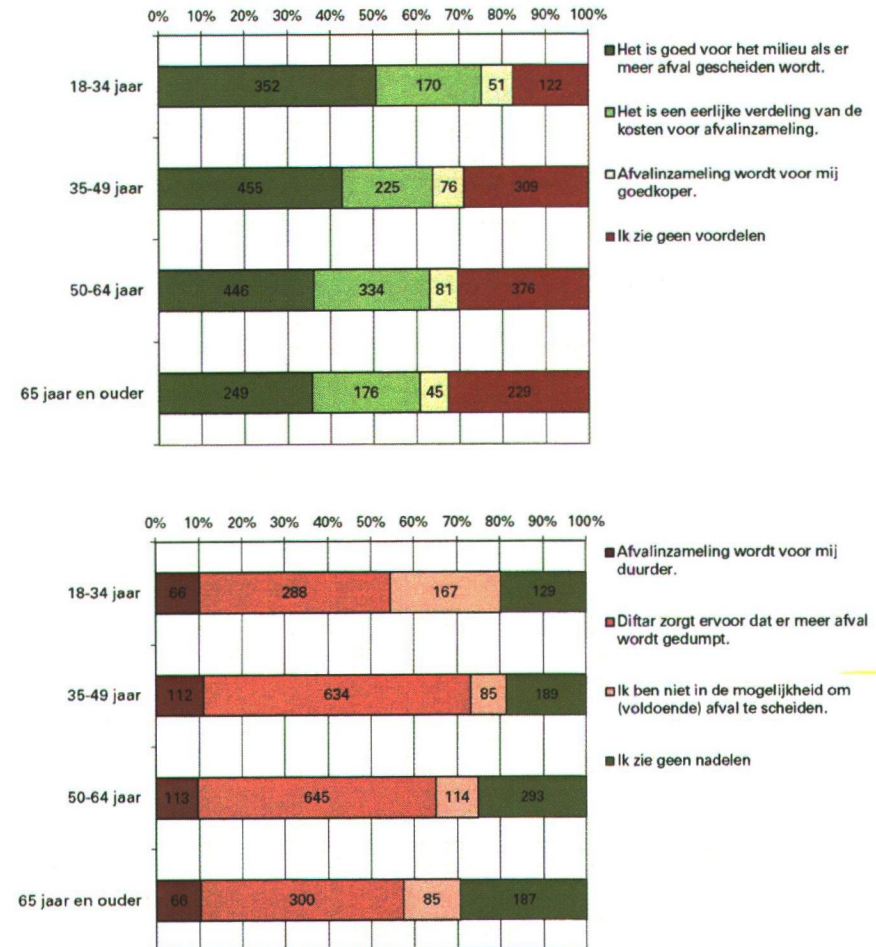

Ik zie geen nadelen

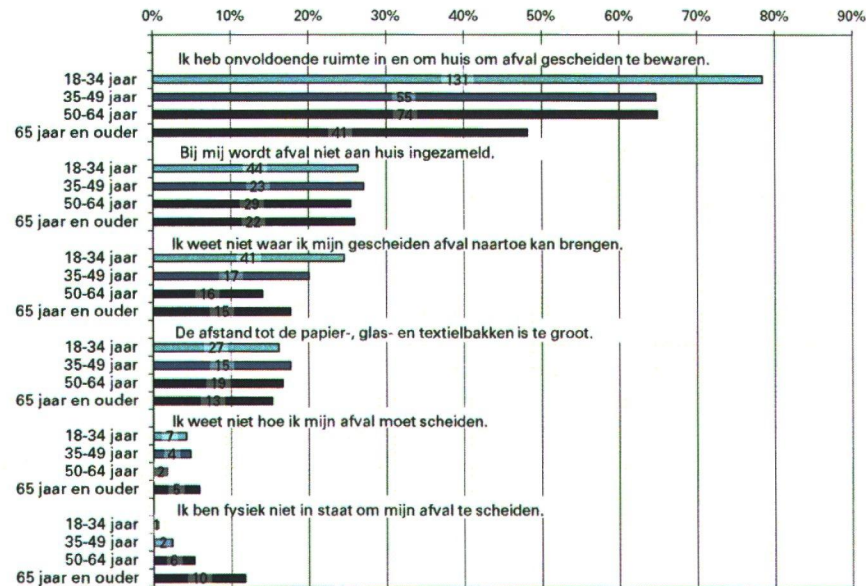
De verschillen tussen laag- en hoogbouw zijn gering als het gaat om de voordelen. Bij de nadelen zien we dat 85 procent van de respondenten die aangeeft dat zij niet in de mogelijkheid zijn om afval te scheiden in hoogbouw woont.

Als we kijken naar de leeftijden dan zien we dat jongeren (18 tot 34 jaar) vaker als voordeel het milieu aangeven. Als nadeel geeft zo'n kwart van de jongere respondenten aan dat ze niet voldoende mogelijkheden hebben om afval te scheiden. Voor de andere leeftijdsgroepen zien we dat hoe ouder men is, men minder vaak het milieu als voordeel ziet en vaker geen voordelen ziet. Bij de nadelen zien we dat voor jongeren de angst voor het dumpen van afval bij de invoering van Diftar het minste is, terwijl het bij de groep van 35-49 jaar het hoogste is. Hierna neemt het met de leeftijd af en is de groep die geen nadelen ziet relatief groter.

3.3 Belemmeringen om afval te scheiden

Een groep van 13 procent van de respondenten heeft aangeven dat zij geen of niet voldoende mogelijkheden heeft om afval te scheiden. De meeste van deze respondenten (85 procent) wonen in hoogbouw en iets minder dan de helft (41 procent) is tussen de 18 en 34 jaar. We hebben deze respondenten gevraagd wat de reden is dat zij niet of in geringe mate mogelijkheden hebben om afval te scheiden. De meeste mensen geven aan dat zij onvoldoende ruimte in huis hebben om afval gescheiden te bewaren. Meer dan drie kwart van de jongeren (onder de 35 jaar) geeft dit als reden aan. Bij ouderen is dit percentage veel lager. Iets meer dan 10 procent van de ouderen geeft als reden aan dat zij fysiek niet in staat zijn afval te scheiden, het gaat hier om 10 personen.

Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. De percentages tellen daarom niet op tot 100 procent.

Belemmeringen afval scheiden	Percentage
Ik heb onvoldoende ruimte in en om huis om afval gescheiden te bewaren.	66%
Bij mij wordt afval niet aan huis ingezameld.	26%
Ik weet niet waar ik mijn gescheiden afval naartoe kan brengen.	20%
De afstand tot de papier-, glas- en textielbakken is te groot.	16%
Ik weet niet hoe ik mijn afval moet scheiden.	4%
Ik ben fysiek niet in staat om mijn afval te scheiden.	4%
Totaal (aantal respondenten)	458

Bij deze vraag waren meerdere antwoorden mogelijk. De percentages tellen daarom niet op tot 100 procent.

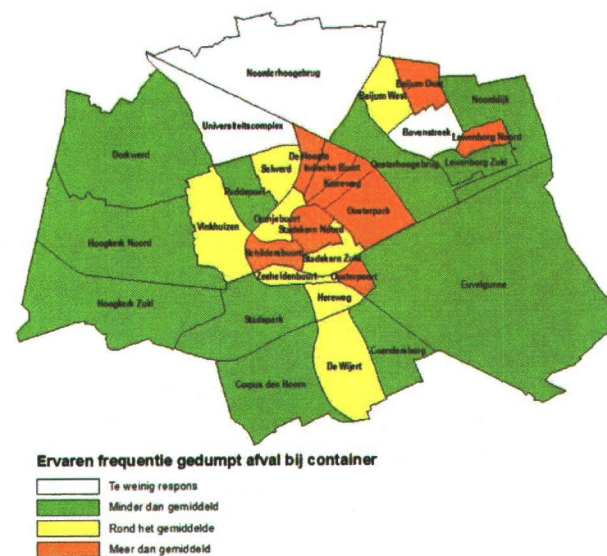
Een eerste indruk van de toelichtingen die zijn gegeven op de vraag waarom mensen niet in staat zijn om voldoende afval te scheiden staat in onderstaande figuur.

Bij de nadelen zagen we dat veel respondenten bang zijn dat met de invoering van Diftar afval bij de containers gedumpt zal worden. We hebben de respondenten ook gevraagd hoe vaak er op dit moment (dus zonder Diftar) afval naast de container wordt gedumpt. De helft geeft aan dat er meerdere keren per maand afval naast de container wordt gedumpt. Bij 13 procent gebeurt dit zelfs dagelijks. Eveneens 13 procent geeft echter aan dat het bij hen in de buurt nooit voorkomt. Op de kaart is te zien dat met name rondom de binnenstad veel afval bij de containers gedumpt wordt.

De afstand tot de inleverpunten van verschillende soorten afval zou mogelijk een rol kunnen spelen bij het wel of niet scheiden van afval. Daarom hebben we de respondenten gevraagd hoever zij zelf schatten dat inzamelpunten van glas, textiel en oud papier vanaf hun huis zijn.

De meeste mensen zeggen dat ze om glas in te leveren meer dan 200 meter moeten lopen. Voor textiel geeft de helft aan dat zij dit meer dan 500 meter van hun huis kunnen inleveren. Oud papier kan men dichterbij huis kwijt; volgens een derde wordt dit aan huis ingezameld. In de praktijk worden zowel textiel als oud papier aan huis ingezameld.

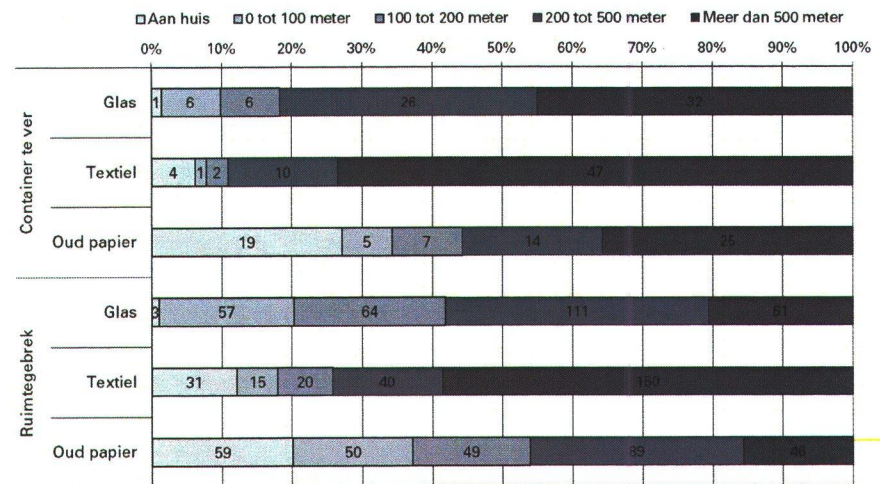
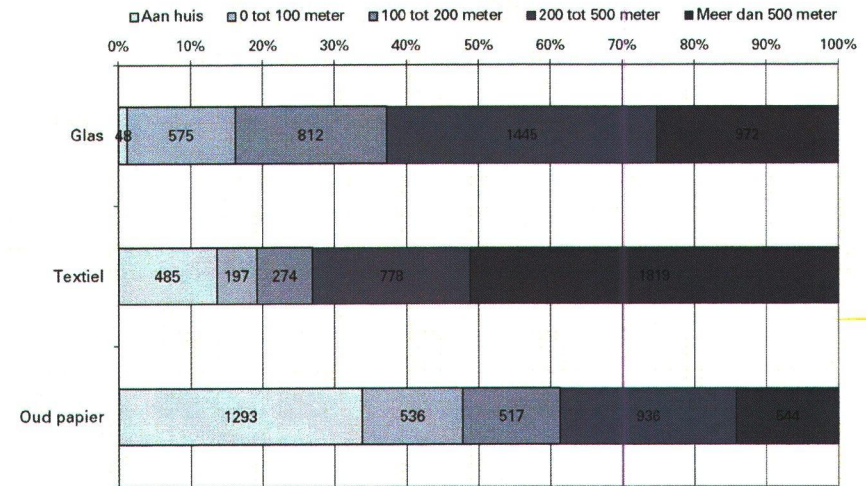

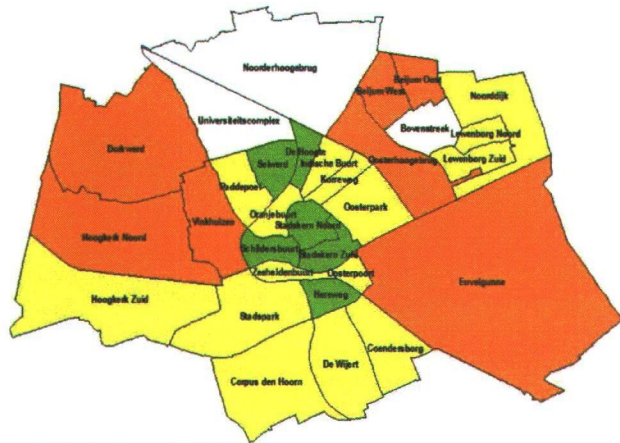
Frequentie dumpen afval naast container (in de buurt)	Percentage
Dagelijks	13%
Eens per week tot eens per 2 weken	31%
Eens per 2 weken tot eens in de maand	19%
Eens in de maand tot eens in de 3 maanden	14%
Minder dan eens in de 3 maanden	10%
Nooit	13%
Totaal (aantal respondenten)	2.927

In een eerdere vraag, over het gebrek aan mogelijkheden voor het scheiden van afval, zagen we dat een aantal respondenten aan hebben gegeven dat volgens hen de afstand tot de inzamelpunten te groot is. Daarnaast geven veel respondenten ook als nadeel aan Diftar dat zij geen ruimte hebben om afval gescheiden te bewaren. Voor deze twee groepen hebben we bekeken wat volgens hen de afstand is van hun huis tot de inzamelcontainers.

Bij respondenten die aangeven dat de containers te ver zijn, zijn er meer respondenten die aangeven dat de container meer dan 200 meter van hun huis staat. Voor respondenten die aangeven ruimtegebrek te hebben geldt juist dat er minder respondenten zijn die dit aangeven, gemiddeld genomen staat de container dichterbij in vergelijking met andere respondenten. Bij textiel, maar met name bij oud papier, zijn er relatief weinig respondenten die weten dat dit aan huis ingezameld wordt.

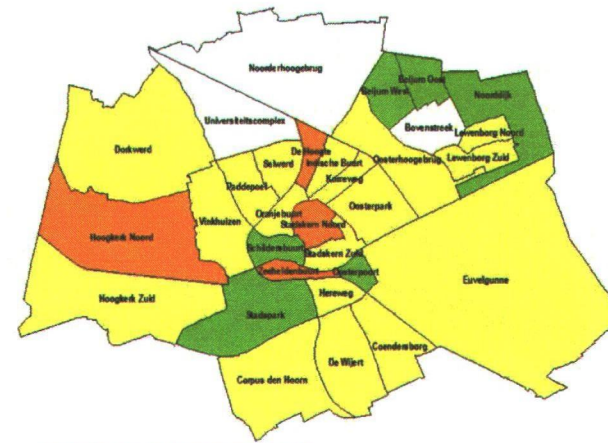
Op de kaarten op de volgende pagina's is te zien dat de ervaren afstand van glas met name in de buitenwijken groter is. Rond de binnenstad is deze juist kleiner. Dit lijkt omgekeerd te zijn voor oud papier. Hierbij moet wel gezegd worden dat de algehele afstand tot een inzamelpunt van oud papier al als minder ver ervaren wordt.

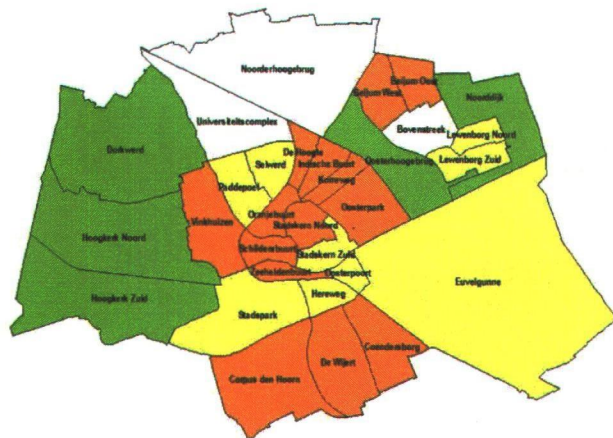
Geschatte afstand inzamelpunt glas

- Te weinig respons
- Minder dan gemiddeld
- Rond het gemiddelde
- Meer dan gemiddeld

Geschatte afstand inzamelpunt textiel

- Te weinig respons
- Minder dan gemiddeld
- Rond het gemiddelde
- Meer dan gemiddeld

Geschatte afstand inzamelpunt oud papier

- Te weinig respons
- Minder dan gemiddeld
- Rond het gemiddelde
- Meer dan gemiddeld

3.4 Conclusie

In het onderzoek van 2014 is gekeken in hoeverre bewoners afval scheiden. Glas wordt door ongeveer 90 procent van de bewoners altijd of vaak gescheiden van het restafval. Elektrische apparaten worden eveneens door bijna alle respondenten gescheiden van het restafval. Klein chemisch afval wordt minder gescheiden; 80 tot 85 procent scheidt dit afval altijd of vaak. Textiel wordt het minste gescheiden, ongeveer 50 procent geeft aan textiel altijd te scheiden van het restafval. Tot slot wordt papier door 70 tot 80 procent van de bewoners gescheiden.

Wanneer Diftar ingevoerd wordt verwachten de meeste respondenten geen verandering in de mate waarin zij afval scheiden. Alleen GFT-afval zouden veel respondenten, met name onder de 35 jaar, wel meer gaan scheiden.

Het grootst genoemde voordeel is dat met de invoering van Diftar meer afval gescheiden wordt, wat goed voor het milieu is. Ongeveer een kwart vindt dat bij Diftar de kosten voor afvalinzameling eerlijker worden verdeeld. Iets meer dan een kwart ziet echter geen voordelen aan Diftar.

Iets meer dan de helft van de respondenten vindt het grootste nadeel aan Diftar dat het ervoor zorgt dat er meer afval wordt gedumpt. De mogelijk hogere kosten en het niet in staat zijn afval te scheiden worden door minder respondenten als belangrijkste nadeel genoemd. Ook geeft een aantal respondenten aan dat zij niet in de mogelijkheid is om afval te scheiden. Dit zijn met name respondenten van 34 jaar of jonger die in hoogbouw wonen.

We hebben ook gekeken naar de verschillen tussen wijken en de voor- en nadelen die respondenten verwachten bij de invoering van Diftar. Zo zien we bij de voordelen van Diftar dat met name respondenten rond de binnenstad het milieu belangrijk vinden. Bij de nadelen zien we dat respondenten rond de binnenstad vaker aangeven dat zij onvoldoende mogelijkheden hebben om afval te scheiden.

Als we kijken naar de ervaren afstand tot een inleverpunt zien we dat de bewoners in de buitenwijken de afstand als groter ervaren. Rond de binnenstad is deze juist kleiner. Dit verschil lijkt omgekeerd te zijn voor oud papier. Hierbij moet wel gezegd worden dat de algehele afstand tot een inzamel-punt van oud papier al als minder ver ervaren wordt.

In de gemeente Groningen wordt bij alle huishoudens oud papier en textiel aan huis ingezameld. Echter, maar een derde heeft in de enquête aangegeven dat oud papier aan huis wordt ingezameld. Ongeveer 15 procent van de respondenten heeft aangegeven dat textiel aan huis wordt ingezameld. Niet alle respondenten zijn dus op de hoogte van de inzamelmomenten van afval aan huis.

Bij de belemmeringen die mensen aangeven om afval te scheiden zien we dit ook terug. Een kwart zegt dat er bij hen niet aan huis wordt ingezameld en een vijfde weet niet waar men het gescheiden afval heen moet brengen.

Colofon

Stadgers over afval

Afval app en Diftar

Auteurs:

Laura de Jong

Marjolein Kolstein

Opdrachtgever:

Gemeente Groningen

Uitgave:

Onderzoek en Statistiek Groningen

Armoedemonitor 2016

Minima in Groningen

Erik van der Werff

Februari 2016

Klaas Kloosterman

www.os-groningen.nl

 OS | **ONDERZOEK
IN STATISTIEK
GRONINGEN**

 Gemeente
Groningen

BASIS VOOR BELEID

Inhoud

Samenvatting	4	
1 Armoede nader bekeken	5	—
1.1 Inleiding	5	—
1.2 Wat zijn minima?	5	
1.3 Hoe krijg je minima in beeld?	5	
1.4 Beperkingen van de onderzoeksmethode	6	
1.5 Aanpak van het onderzoek	6	
2 Ontwikkeling van armoede	7	
2.1 Landelijke ontwikkeling	7	
2.3 Aandeel langdurige minima constant	9	
3 Minimahuishoudens nader bekeken	10	
3.1 Kenmerken minima	10	—
3.2 Verdeling minimahuishoudens over de wijken	11	—

4	Sociale aspecten van armoede	14	
4.1	Van de minima heeft 42% moeite met rondkomen	14	
4.2	Geen verschil in inzet voor de buurt	14	
4.3	Toegang tot sport en gebruik (culturele) voorzieningen	14	
4.4	Vrijwilligerswerk en mantelzorg	15	
4.5	Minder sociale contacten en minder sociale steun	15	—
4.6	Welbevinden	15	—
4.7	Concluderend	16	
	Bijlage	17	
	Colofon	18	

Samenvatting

In deze monitor kijken we naar de stand van de armoede in de gemeente Groningen in 2016. We spreken van armoede als een huishouden beschikt over minder dan 110% van het wettelijke minimum.

Aantal kinderen in armoede blijft gelijk

In 2016 leeft ongeveer één op de zeven huishoudens binnen de gemeente Groningen in armoede. Het aandeel minimahuishoudens schommelt al jaren rond de 14 procent.

Ook in 2016 geldt dat ongeveer één op de vijf Stad-Groningse kinderen opgroeit in armoede.

Er zijn een aantal Groningse wijken waar het aandeel minimahuishoudens aanzienlijk hoger ligt dan gemiddeld. Dit zijn de Oosterparkwijk, Beijum, Korrewegwijk-De Hoogte en Selwerd-Paddepoel-Tuinwijk.

Minima kunnen vaak slecht rondkomen

Ongeveer veertienduizend willekeurig gekozen inwoners van de stad hebben in 2016 meegedaan aan de enquête naar de leefbaarheid in de stad-Groninger woonwijken. We kijken naar een aantal verschillen tussen minima en niet-minima.

Van de minima zegt 42% 'moeilijk' of zelfs 'helemaal niet' rond te kunnen komen. Bij de niet-minima is dit 4%.

Minima hebben minder sociale contacten dan niet-minima

Minima hebben minder sociale contacten en kennen naar hun gevoel minder mensen met wie ze echt kunnen praten of aan wie ze hulp en advies kunnen vragen (sociale steun).

Minima zijn minder tevreden met hun leven

Minima zijn minder tevreden met hun leven, voelen zich minder gezond, hebben het gevoel minder grip te hebben op hun eigen leven en zijn minder tevreden over hun manier van meedoen in de samenleving.

Die hier gevonden samenhang wijst niet altijd naar een oorzakelijke relatie tussen bijvoorbeeld welbevinden en het hebben van weinig geld. Andere intermediaire factoren zoals gezondheid kunnen een grote rol spelen. Hiermee wordt bedoeld dat lichamelijke en/of geestelijke klachten ook kunnen leiden tot zowel weinig geld (geen betaald werk) als een geringe mate van welbevinden.

Ook geldt dat (ondanks de gevonden verschillen) niet alle uitkomsten voor minima erg negatief zijn. Zo geeft bijvoorbeeld driekwart van de minima aan wél grip te hebben op het eigen leven (tabel welbevinden, pag. 13) en kent bijna 80% van de minima wél voldoende mensen die ze om hulp of advies kunnen vragen (tabel sociale steun, pag. 13).

1 Armoede nader bekeken

1.1 Inleiding

In deze armoedemonitor beschrijven wij aan de hand van een analyse van gegevensbestanden de ontwikkeling van armoede in de gemeente Groningen. In dit hoofdstuk zetten we uiteen welke methodiek we hiervoor gebruiken en welke beperkingen hierbij gelden.

1.2 Wat zijn minima?

Bij dit onderzoek naar armoede in de stad gebruiken we de volgende definitie: Een minimum(huishouden) is een huishouden met inkomsten op maximaal 110% van het wettelijk minimum. Voor verschillende huishoudensamenstellingen wordt hiervoor jaarlijks een norm berekend. Deze definitie komt sterk overeen met het door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) gehanteerde criterium bij haar bepaling van een minimumhuishouden. Het verschil tussen de normen van het CBS voor de verschillende huishoudensamenstellingen en onze methodiek is beperkt.

1.3 Hoe krijg je minima in beeld?

Omdat wij als Groningse onderzoekers geen toegang hebben tot de inkomensgegevens van onze burgers, maken we gebruik van andere bronnen om tot een inschatting te komen van het aantal minimahuishoudens in de stad. Hiervoor gebruiken we gegevensbestanden vanuit verschillende gemeentelijke registraties. Er is daarbij gekozen voor registraties die over de afgelopen periode betrouwbaar zijn te vergelijken. In dit rapport spreken we van een minimahuishouden als één of meer personen in het huishouden gebruik maken van tenminste één van de volgende regelingen:

- Een uitkering levensonderhoud, verstrekt door de gemeente Groningen (Participatiewet (voorheen Wwb), IOAW, IOAZ, BBZ).
- Het in traject zijn of gebruik maken van schuldhulpverlening door de Groningse Kredietbank (GKB).
- Eén of meerdere van de volgende inkomensondersteunende maatregelen, die beschikbaar zijn voor burgers met een inkomen onder 110% van het wettelijk minimum:
  - (Gedeeltelijke) kwijtschelding van gemeentelijke belastingen
  - Langdurigheidstoelage / Individuele inkomensvoorslag (vervanging van de langdurigheidstoelage sinds 2015)
  - Bijzondere bijstand.

Voor de uitkeringen levensonderhoud en het klant zijn bij de GKB is als peildatum 1 november genomen. Deze aantallen zijn afgezet tegen de totale bevolkingsomvang op 1 november van het peiljaar.

Wij nemen in de monitor het gebruik van schuldhulpverlening ook mee als indicator om minimahuishoudens te bepalen. Vaak gaat het om een combinatie van factoren die maakt dat, ondanks dat er bij sommige huishoudens strikt genomen sprake kan zijn van een inkomen boven de 110-procentnorm, deze huishoudens het door de schuldsituatie financieel toch erg moeilijk hebben.

1.4 Beperkingen van de onderzoeksmethode

Door het ontbreken van inkomensgegevens is er een groep minima die wij niet in beeld hebben, namelijk burgers met een minimuminkomen die geen gebruik maken van gemeentelijke voorzieningen. Dit betekent feitelijk dat we het aantal minima enigszins zullen onderschatten.

Volgens de definitie die wij in dit onderzoek gebruiken, zijn de Groninger studenten minima. Omdat studenten vaak maar een korte periode in armoede leven met goede vooruitzichten, willen we niet dat de grote hoeveelheid studenten het beeld van de Groningse armoede vertekent. De hierboven genoemde regelingen zijn grotendeels voor studenten niet toegankelijk, waardoor de vertekening beperkt is. De uitzondering hierop is de kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen, waar studenten wel voor in aanmerking komen. Dit geldt voor studenten die zelfstandige woonruimte hebben of de langst wonende bewoner zijn van een studentenwoning zonder onttrekkingsvergunning. Hierdoor kan een lichte overschatting van het aantal minima plaatsvinden.

Door een wijziging in de werkwijze van het verwerken van de kwijtscheldingen van de gemeentelijke belastingen, kan het aantal kwijtscheldingen per 2016 afwijken van de voorgaande jaren. In 2016 is het Hefpunt -de organisatie die de waterschapsbelasting int en namens de gemeente de kwijtschelding regelt- overgestapt op een nieuw proces waarbij het Inlichtingenbureau de aanvragen controleert. Als gevolg hiervan worden er minder kwijtscheldingen onterecht toegekend. Bovendien was er op het moment van dataverzameling (januari 2017) nog een kleine achterstand in het verwerken van aanvragen van kwijtscheldingen.

1.5 Aanpak van het onderzoek

Naast de analyse van minimahuishoudens, kijken we in dit onderzoek ook naar gegevens afkomstig uit de Groninger wijkenquête naar leefbaarheid en veiligheid. Een grote groep inwoners van de stad heeft daar in 2016 aan meegedaan. We richten ons in dit onderzoek op een aantal onderwerpen uit deze enquête waarvan we vermoeden dat ze samenhangen met het hebben van weinig geld.

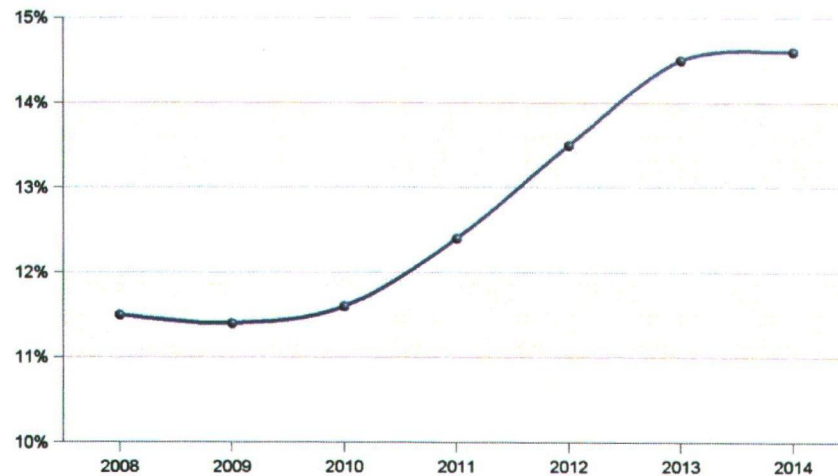

2 Ontwikkeling van armoede

2.1 Landelijke ontwikkeling

Om een goed beeld te krijgen van de ontwikkelingen in Groningen, willen we eerst de landelijke ontwikkelingen op het gebied van armoede in kaart brengen. Het CBS houdt de ontwikkeling van het aantal huishoudens met betrekking tot de 110% van de lage-inkomensgrens bij aan de hand van inkomensgegevens. Deze grens is goed vergelijkbaar met de 110% van het wettelijk minimum die wij hanteren. Het CBS baseert zich op inkomensgegevens van de Belastingdienst. Deze gegevens hebben als nadeel dat ze pas ruim een jaar nadat een kalenderjaar is afgelopen beschikbaar komen. *{op het moment van schrijven, januari 2017, zijn de cijfers van het CBS voor 2015 nog niet beschikbaar, we hopen deze in een later stadium aan te kunnen leveren.}*

Landelijke ontwikkeling huishoudens onder 110% lage-inkomensgrens
(CBS Statline, 2016)

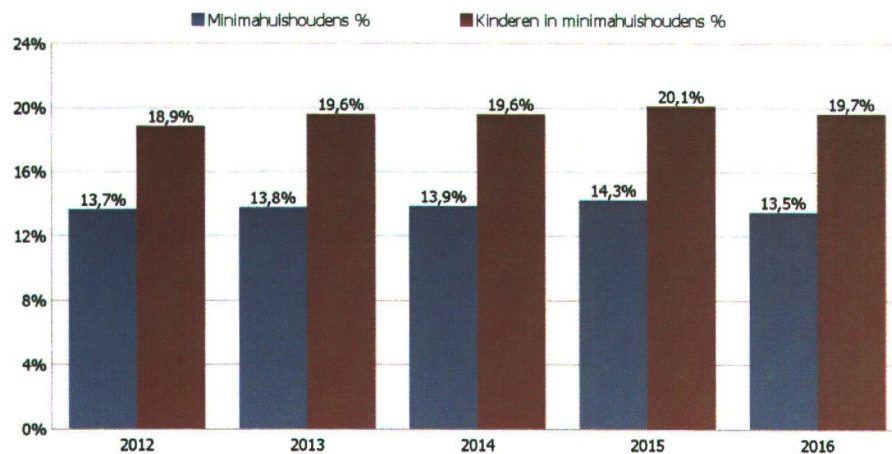
2.2 Ontwikkeling in Groningen

Wij houden sinds 2012 op eenduidige wijze gegevens van de minima in de gemeente Groningen bij. Op deze manier kunnen we de ontwikkelingen van het aantal minimahuishoudens in de gemeente Groningen volgen. In de grafiek op de volgende pagina staat de ontwikkeling weergegeven van het aantal minima-huishoudens en het aantal kinderen in minimahuishoudens over de afgelopen vijf jaar.

Duidelijk is te zien dat de ontwikkelingen heel gering zijn. Sinds 2012 zijn er kleine ontwikkelingen geweest, maar lijkt het aandeel minima in Groningen zich te centreren rond 14% (ongeveer één op zeven). Wel zien we over de jaren 2012-2015 een stijging van het aantal minimahuishoudens. Maar doordat ook het aantal huishoudens een duidelijke groei heeft, valt op dat de relatieve ontwikkeling beperkt is.

Het percentage kinderen dat in armoede opgroeit is sinds 2012 redelijk stabiel. Iets minder dan 20% van de kinderen die in Groningen leeft, maakt onderdeel uit van een minimahuishouden.

Percentage minimahuishoudens en kinderen in Groningen per jaar

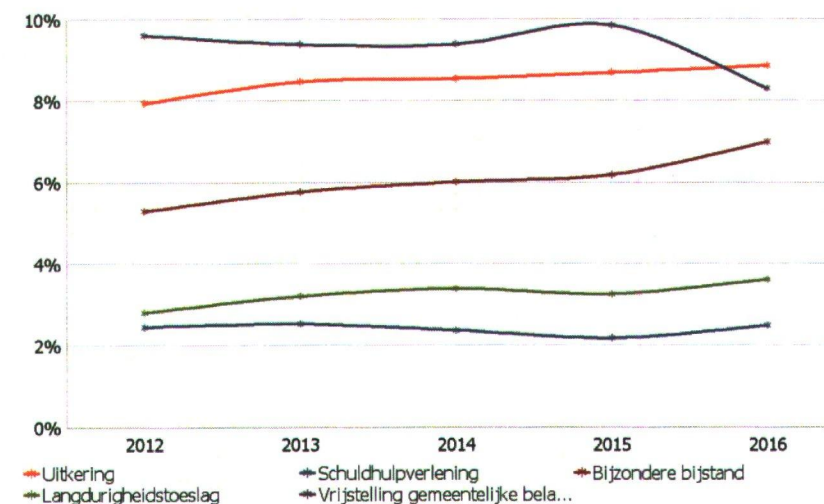
De daling van het aantal minimahuishoudens in onze cijfers van 2016 is voor een deel veroorzaakt door de daling van het aantal kwijtscheldingen van de gemeentelijke belasting. Deze daling heeft vermoedelijk te maken met de verandering van werken bij het verstrekken van de kwijtschelding (zie 1.4). In de onderstaande tabel worden de aantallen minimahuishoudens weergegeven die bij de percentages horen.

Aantal huishoudens en minimahuishoudens per jaar

Jaar	Aantal huishoudens	Aantal minimahuishoudens
2012	120.224	16.461
2013	122.256	16.878
2014	124.353	17.298
2015	124.871	17.840
2016	125.214	16.921

In de volgende figuur hebben we gekeken naar de ontwikkeling van de individuele regelingen en voorzieningen. Hierin is duidelijk te zien dat er inderdaad een duidelijke daling is van het aantal huishoudens dat (gedeeltelijke) kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen heeft gekregen. We zien daarentegen wel een stijging bij de andere regelingen, vooral in het aantal huishoudens dat bijzondere bijstand heeft gekregen. Het overzicht met de exacte aantallen vindt u in de bijlage bij dit rapport.

Ontwikkeling aantal huishoudens dat gebruik maakt van minimaregelingen

2.3 Aandeel langdurige minima constant

Vervolgens kijken we naar de huishoudens die langere tijd als minimum-huishouden te boek staan. We spreken van langdurige minima als huishoudens minimaal drie jaar minder dan 110% van het wettelijk minimum aan inkomen hebben.

In de onderstaande tabel zien we dat dit aandeel aanzienlijk is. Ongeveer twee derde van alle stad-Groningse minima leeft al drie jaar of langer in armoede. Op dit moment zien we hier over de jaren geen ontwikkelingen in. Van alle minimahuishoudens in 2016, komt bovendien bijna de helft (49%) in de bestanden van alle jaren voor. Dit betreft dus huishoudens die al minimaal vijf jaar leven van minder dan 110% van het sociaal minimum.

Huishoudens die drie jaar of langer minima zijn

Jaar	Aantal minimahuishoudens	Percentage van totaal
2014	11.273	65%
2015	11.992	67%
2016	11.032	65%

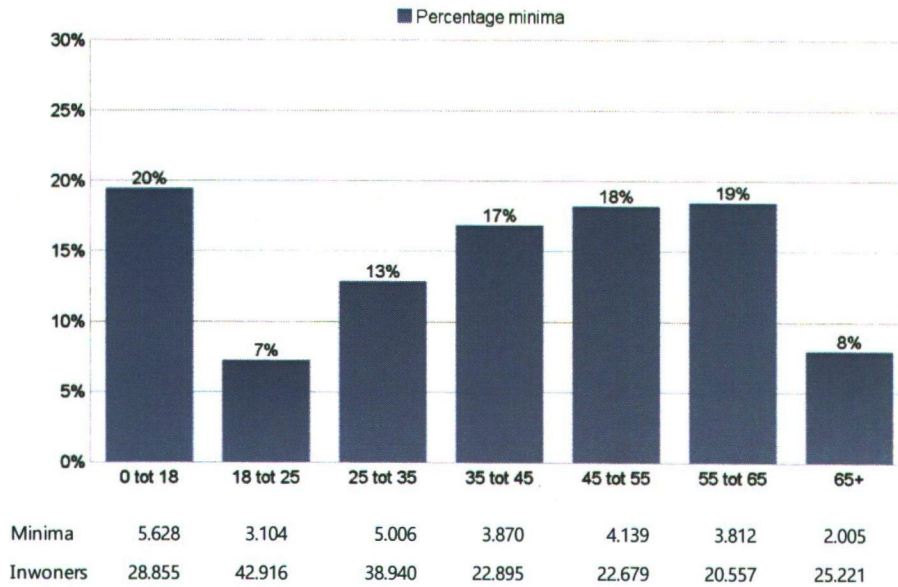

3 Minimahuishoudens nader bekeken

3.1 Kenmerken minima

In de onderstaande figuur ziet u de percentages aan minima onder de verschillende leeftijdsgroepen. Zoals al enkele jaren het geval is, is de armoede het hoogste onder kinderen tot 18 jaar. Omdat er in de groep van 18 tot 25 veel studenten vallen, ligt juist binnen die categorie het percentage minima erg laag. Boven de 25 jaar zien we de armoede per leeftijdsgroep wat stijgen tot aan de 65 jaar. Van de inwoners van de gemeente Groningen boven de 65 jaar behoort slechts acht procent tot de minima.

Percentage minima per leeftijdsgroep (2016)

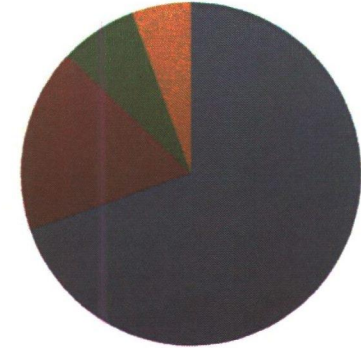
Hoe wonen minima?

De cirkeldiagrammen hiernaast geven de verdeling weer van de huishoudenssamenstelling. We kijken hierbij zowel naar de minima in 2016, de langdurige minima (over alle vijf jaren een minimahuishouden) en ter vergelijking naar de verdeling van de gehele populatie van de gemeente Groningen.

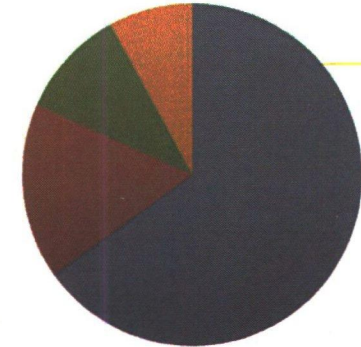
We zien onder de minima een duidelijke oververtegenwoordiging van eenoudergezinnen. Daarentegen zijn er onder de minima naar verhouding minder samenwonenden en samenwonenden met kinderen.

Onder de langdurige minima zien we minder alleenstaanden, maar naar verhouding meer gezinnen. In vergelijking met alle minima zijn de langdurige minima vaker samenwonend of samenwonend met kinderen.

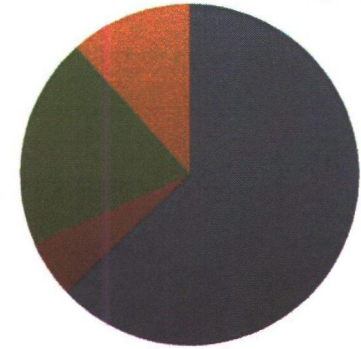
Minimahuishoudens (2016)

Langdurige minimahuishoudens (>5 jaar)

Alle huishoudens gem. Groningen (2016)

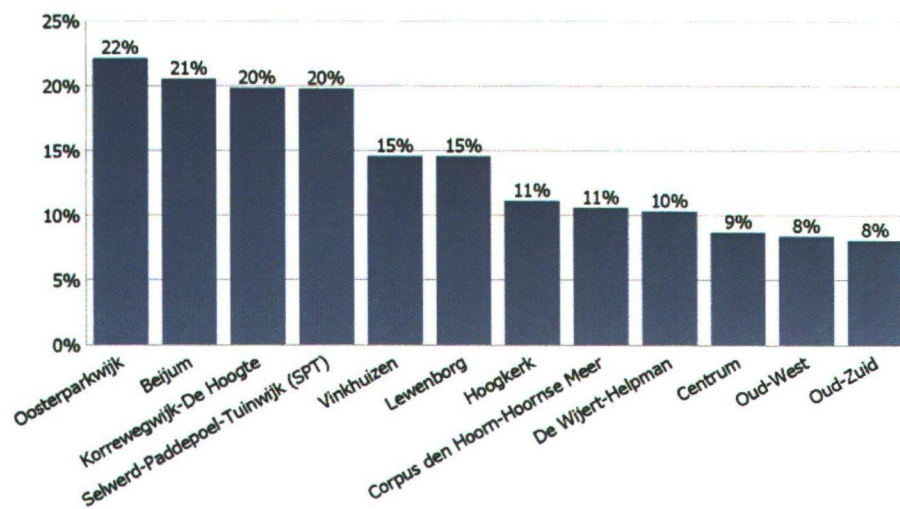
■ Alleenstaand ■ Samenwonend
■ Eenouder ■ samenwonend met kinderen

3.2 Verdeling minimahuishoudens over de wijken

In onderstaande figuur staat het aandeel minimahuishoudens per wijk van de stad. Op de volgende pagina's staan ook een kaart met daarop de grafische weergave van deze informatie en een tabel met de exacte aantallen minima. Net als bij de vorige metingen is er een aantal wijken dat er bovenuit springt qua percentage minima. De Oosterparkwijk blijft de wijk met verhoudingsgewijs de meeste minimahuishoudens.

Na de Oosterparkwijk gelden Beijum, Korrewegwijk-De Hoogte en Selwerd-Paddepoel-Tuinwijk als de wijken met de meeste minima.

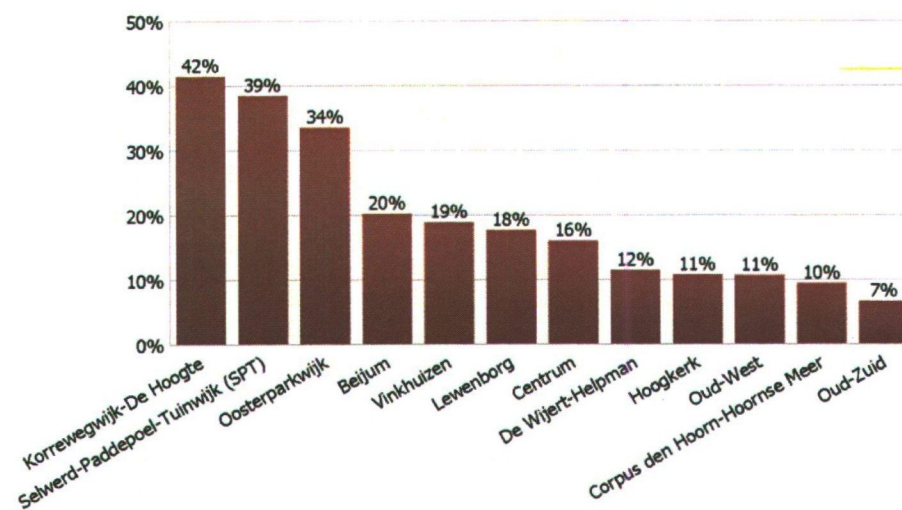
Percentage minimahuishoudens per wijk (2016)

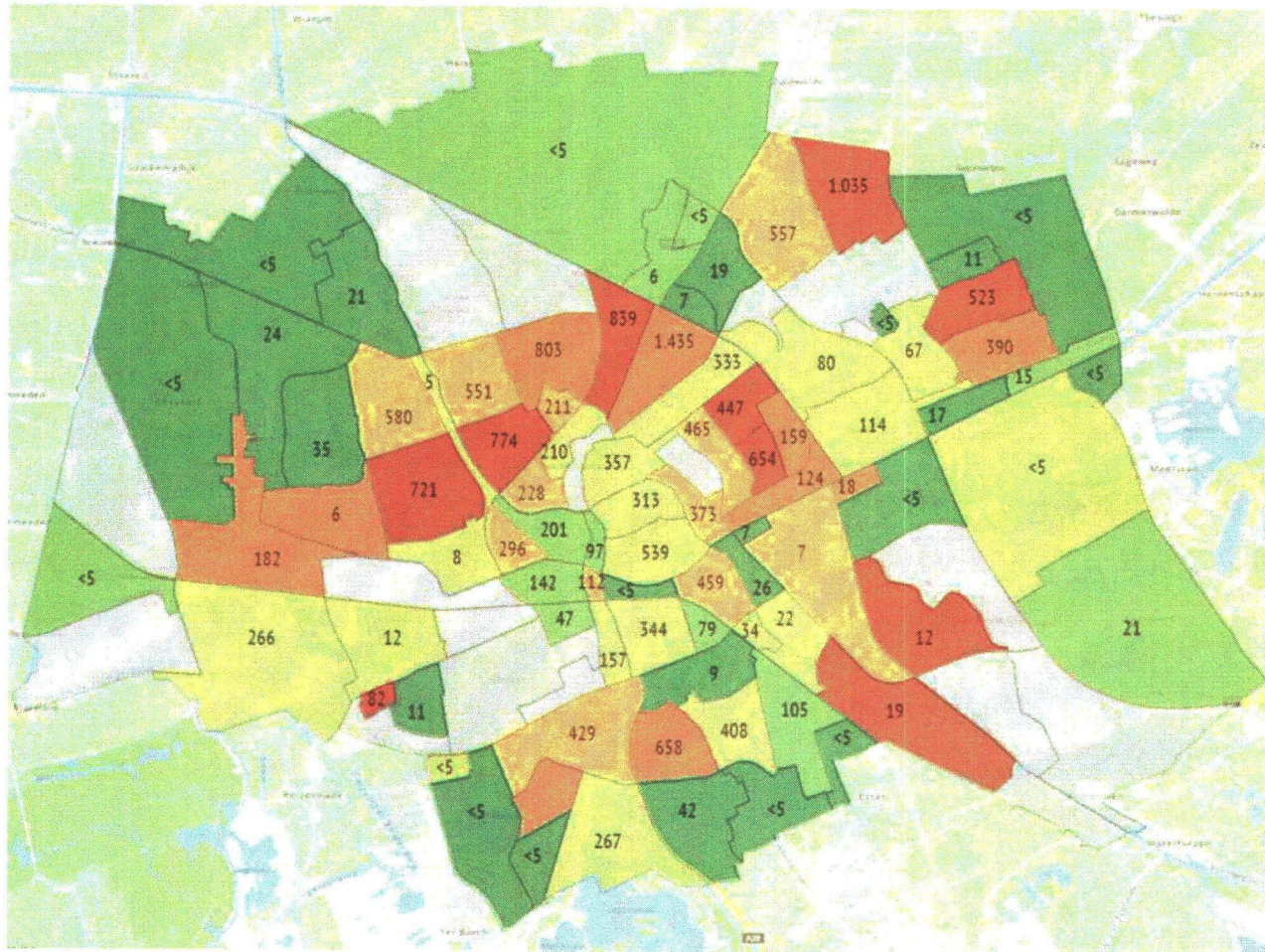
Kinderen in minimahuishoudens

Van alle kinderen in de stad Groningen groeit ongeveer één op de vijf kinderen op in een minimahuishouden. Er is een aantal wijken waar dit percentage beduidend hoger ligt. Het aandeel kinderen in minimahuishoudens is dit jaar, net als in het voorgaande jaar, het hoogste in de Korrewegwijk-De Hoogte en Selwerd-Paddepoel-Tuinwijk. Ook in de Oosterparkwijk wonen duidelijk meer kinderen in minimahuishoudens dan gemiddeld.

Percentage kinderen in minimahuishoudens per wijk (2016)

Percentages en aantallen miniminima per wijk

Percentages

- < 4
- 4 < 7
- 7 < 11
- 11 < 18
- 18 < 25
- >= 25

Eenheid

% hh

Speciale waarden

Lege waarde

Aantal minimahuishoudens en kinderen in minimahuishoudens per wijk (2016)

Wijk	aantal huishoudens	Aantal minimahuishoudens	Percentage minimahuishoudens	Aantal kinderen	Aantal kinderen in minimahuishoudens	Percentage kinderen in minimahuishoudens
Beijum	7.764	1.596	21%	3.678	748	20%
Centrum	17.256	1.513	9%	765	124	16%
Corpus den Hoom-Hoomse Meer	6.289	668	11%	1.734	166	10%
De Wijert-Helpman	12.067	1.248	10%	3.256	378	12%
Hoogkerk	4.983	556	11%	3.154	345	11%
Korrewegwijk-De Hoogte	12.513	2.486	20%	1.916	798	42%
Lewenborg	8.037	1.174	15%	3.702	657	18%
Oosterparkwijk	8.358	1.854	22%	1.440	485	34%
Oud-West	10.649	901	8%	1.233	133	11%
Oud-Zuid	15.144	1.230	8%	1.348	91	7%
Selwerd-Paddepoel-Tuinwijk (SPT)	11.169	2.212	20%	2.630	1.014	39%
Vinkhuizen	8.569	1.252	15%	3.286	624	19%

4 Sociale aspecten van armoede

We hebben vorig jaar veertienduizend Groningers uitgenodigd om mee te doen aan een enquête naar de leefbaarheid in de stad-Groninger woonwijken. Eén van die vragen ging over het inkomen van de respondenten. Op basis van de antwoorden op die vraag delen we respondenten in in minima (110% van het wettelijk minimum, zie paragraaf 1.2) en niet-minima.

4.1 Van de minima heeft 42% moeite met rondkomen

Alle respondenten werden gevraagd of het huishouden waarvan zij deel uitmaakten kon rondkomen met het voor dat huishouden beschikbare inkomen. Bij de groep niet-minima gaf 4% aan dat dat 'moeilijk was' of zelfs dat men 'helemaal niet rondkomen'. Bij de minima gaf 42% een zelfde antwoord.'

In de rest van dit hoofdstuk kijken we naar de verschillen binnen de enquête tussen beide groepen als het gaat om (buurt)participatie, gebruik van voorzieningen, sociale contacten en welbevinden. Van deze thema's wordt vaak gedacht dat ze samenhangen met het hebben van weinig geld. Wij kijken of dat inderdaad het geval is en melden hier de statistisch significante (betekenisvolle) verschillen tussen beide groepen.

4.2 Geen verschil in inzet voor de buurt

We hebben de respondenten gevraagd of ze zich de afgelopen 12 maanden actief hebben ingezet voor hun woonbuurt. Dat inzetten kan bijvoorbeeld als vrijwilliger (voor ouderen, een school, of een sportvereniging), het meedoen aan schoonmaakacties in de buurt, of meehelpen en/of zitting nemen in het bestuur van een buurthuis. Met betrekking tot deze aspecten werden geen verschillen gevonden tussen minima en niet-minima.

Stadgers voelen zich over het algemeen verantwoordelijk voor de eigen buurt. Niet-minima (91%) meer dan minima (84%). Minima hebben ook iets minder vaak (72% om 82%) het idee dat iemand wel een oogje in het zeil houdt als ze (even) niet thuis zijn.

4.3 Toegang tot sport en gebruik (culturele) voorzieningen

Opvallend is het verschil in de mate waarin respondenten sporten. Dat minima minder vaak lid zijn van een sportvereniging of een sportschool dan niet-minima is gezien de daaraan verbonden kosten goed voorstelbaar. Niet-minima sporten ook vaker.

Ook maken minima minder gebruik van het culturele aanbod (en andere voorzieningen) in de stad dan niet-minima. Zie hiervoor de onderstaande tabel.

Gebruik van (culturele) voorzieningen

	Minima	Niet-minima
Bezoek film, theater, concert of museum	72%	90%
Bezoek festival, braderie of evenement	71%	86%
Bezoek café, restaurant of discotheek	72%	91%
Lid sportvereniging	27%	45%
Doet aan sport	55%	73%

4.4 Vrijwilligerswerk en mantelzorg

Het doen van vrijwilligerswerk wordt gezien als een belangwekkende component van actief burgerschap: meedoen in de stad. De meeste stadjes zijn wat dat betreft ook behoorlijk actief. Iets meer minima doen vrijwilligerswerk (22% minimaal één keer per week) dan niet-minima (13%). Met betrekking tot mantelzorg zien we geen duidelijke verschillen tussen beide groepen.

Aan de respondenten die vrijwilligerswerk doen is gevraagd waar ze dit doen. De soorten vrijwilligerswerk die duidelijk vaker door minima óf door niet-minima worden beoefend staan vermeld in de onderstaande tabel.

Vrijwilligerswerk	Minima	Niet-minima
Vrijwilliger bij sportclub of culturele vereniging	22%	34%
Vrijwilliger bij andersoort organisatie	44%	27%
Vrijwilligerswerk: Training / scholing geven	32%	16%
Vrijwilligerswerk: Bestuurlijke taken	14%	30%

4.5 Minder sociale contacten en minder sociale steun

Gaat het hebben van weinig geld gepaard met een minder sociaal netwerk? Uit de onderstaande tabel blijkt dat dit inderdaad het geval is. Van alle vormen van contact worden alleen die via de sociale media door de minima beter onderhouden dan door de niet-minima.

Sociale contacten (percentage: minimaal één keer per week)

	Minima	Niet-minima
Contact familieleden	72%	81%
Contact vrienden of goede kennissen	72%	78%
Contact bureaus	51%	63%
Contact overige buurtgenoten	22%	30%
Contact overige inwoners in de stad	39%	48%
Contacten digitaal (e-mail, social media)	24%	17%

Naast de kwantiteit van de sociale contacten is vooral ook de kwaliteit van die contacten van belang. Is er iemand bij wie je steun kunt zoeken als het even niet meer gaat? Mensen aan wie je om hulp of advies kunt vragen?

Sociale steun (op iemand terug kunnen vallen)

	Minima	Niet-minima
Mensen in mijn omgeving waarmee ik echt kan praten	53%	73%
ik ken voldoende mensen die ik om hulp of advies kan vragen	79%	90%

4.6 Welbevinden

Huishoudens die het financieel moeilijker hebben kennen dus ook nog eens minder mensen met wie ze kunnen praten over zaken die hen echt aan het

hart gaan. Dit gegeven wordt meer betekenisvol als blijkt dat het welbevinden onder de minima) minder is dan bij de niet-minima.

Welbevinden

	Minima	Niet-minima
Regie over eigen leven, belangrijke dingen in je leven kunnen veranderen	76%	89%
Tevreden over de manier van meedoen in de samenleving	67%	83%
Ik voel me gemiddeld genomen gelukkig (afgelopen twee weken)	57%	79%
Ik ben momenteel tevreden met mijn leven	61%	87%
Ik beoordeel mijn eigen gezondheid als goed of zelfs uitstekend	72%	90%
Ik heb last van mijn lichamelijke en/of geestelijke gezondheid	54%	25%

Mensen met minder geld hebben beduidend meer problemen met de lichamelijke en geestelijke gezondheid. Ze zijn minder tevreden over hun leven en hebben het idee dat ze minder controle (regie) hebben over hun leven.

4.7 Concluderend

We vinden dus op een aantal vlakken een samenhang tussen het hebben van weinig geld enerzijds en een aantal maatschappelijke en psychosociale factoren. Die samenhang wijst niet per se naar een oorzakelijke relatie tussen beiden. Andere intermediaire factoren zoals gezondheid kunnen een grote rol spelen. Hiermee wordt bedoeld dat lichamelijke en/of geestelijke klachten ook kunnen leiden tot zowel weinig geld (geen betaald werk) als een geringe mate van welbevinden.

Daarnaast geldt ook dat (hoewel minima op een aantal factoren minder scoren dan niet minima) niet alle uitkomsten voor minima erg negatief zijn. Zo geeft bijvoorbeeld driekwart van de minima aan wél grip te hebben op het eigen leven (tabel welbevinden) en kent bijna 80% van de minima wél voldoende mensen die ze om hulp of advies kunnen vragen (tabel sociale steun).

Bijlage

Aantal (minima)huishoudens, gebruik regelingen en kinderen in (minima)huishoudens gemeente Groningen 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
Aantal huishoudens	120.224	122.256	124.353	124.871	125.214
Aantal kinderen in huishoudens	28.493	28.707	28.950	28.794	28.499
Huishoudens uitkering	9.560	10.370	10.640	10.863	11.103
Huishoudens schuldhulpverlening	2.954	3.097	2.956	2.731	3.120
Huishoudens bijzondere bijstand	6.368	7.057	7.482	7.730	8.762
Huishoudens langdurigheidstoeslag/individuele inkomensvoet	3.380	3.927	4.227	4.071	4.533
Huishoudens vrijstelling gemeentelijke belastingen	11.559	11.480	11.679	12.307	10.404
Totaal aantal huishoudens met minimaregeling	16.461	16.878	17.298	17.840	16.921
Percentage huishoudens met minimaregeling	13,7%	13,8%	13,9%	14,3%	13,5%
Minimahuishoudens met kinderen	3.181	3.296	3.323	3.371	3.221
Aantal kinderen in minimahuishoudens	5.372	5.630	5.679	5.790	5.601
Percentage kinderen in minimahuishoudens	18,9%	19,6%	19,6%	20,1%	19,7%

Peildatum bevolkingsgegevens: 1-11-2016

Colofon

Armoedemonitor 2016

Auteurs:

Erik van der Werff

Klaas Kloosterman

Opdrachtgever:

Gemeente Groningen

Fotografie:

Onderzoek en Statistiek Groningen

Uitgave:

Onderzoek en Statistiek Groningen